

ДЖАНИ РОДАРИ ДЖЕЛСОМИНО В СТРАНАТА НА ЛЪЖЦИТЕ

Превод от италиански: Иван Белчев, 1998

chitanka.info

Световноизвестният детски писател Джани Родари (1929–1980) винаги е смятал, че фантазията, особено детската, е като необятна страна, населена с причудливи същества, където всичко е възможно. Достатъчно е само смело да отвориш вратата, която води към нея, и да влезеш, и той убедително го доказва с десетките си творби, сред които „Приключенията на Лукчо“, „Летящата торта“, „Приказки по телефона“, спечелили сърцата на деца и възрастни по всички краища на света.

Джелсомино тръгва по света да търси щастието си. Така попада в чудновата страна, където лъжците и мошениците са на почит, а честните хора — в затвора.

ДЖЕЛСОМИНО СТРОШАВА ДЪСКАТА, ВКАРВА ГОЛ... И ПОПРАВЯ ИГРАТА

Това е историята на Джелсомино^[1], както сам той ми я разказа. Докато я слушах, почти оглушах, макар че си бях натикал в ушите половин килограм памук. Да, наистина гласът на Джелсомино е толкова силен, че когато той говори, така да се каже, „тихичко“, могат да го чуят и пътниците в реактивните самолети, които летят на десет хиляди метра височина над морското равнище и над главата на самия Джелсомино.

Днес той е тенор, известен от единия полюс до другия, и носи нашумял и малко помпозен псевдоним, който няма смисъл да споменавам тук, тъй като сигурно сте го срещнали поне сто пъти по вестниците. Джелсомино е неговото кръщелно име и с това име ще го наричаме и в нашата история.

И така, имало едно време едно дете, при това съвсем обикновено, дори малко по-дребничко от другите, но още щом проплакало, то показало, че притежава изключително силен глас.

Когато Джелсомино се родил, хората от цялото село наскочали посреднощ — сметнали, че фабричните сирени свирят за работа. Всъщност изпискал Джелсомино, за да опита гласа си, както всички новородени деца. За щастие Джелсомино скоро се научил да спи от вечерта до сутринта, както правят всички порядъчни хора, с изключение на журналистите от ежедневниците и нощните пазачи. Неговият пръв писък се разнасял точно в седем часа сутрин, когато хората трябвало да се будят за работа. По този начин фабричните сирени станали съвсем излишни и скоро ръждясали.

Като навършил шест години, Джелсомино тръгнал на училище. В началото на първия учебен ден учителят започнал да проверява учениците по списъка и когато стигнал до буквата Д, извикал:

— Джелсомино?

— Тук! — отговорил възторжено новият ученик. Чул се страшен трясък. Завалял град от трески: черната дъска станала на хиляди

парчета.

— Кой хвърли камък по черната дъска? — попитал учителят, като протегнал ръка към показалката.

Никой не отговорил.

— Ще почна да извиквам отново — казал учителят. И действително той отново почнал от буквата А и при всяко име питал:

— Ти ли хвърли камъка?

— Не съм аз! Не съм аз! — отговаряли децата изплашено.

Когато стигнал до буквата Д, Джелсомино също станал и отговорил:

— Не съм аз...

Но не успял да завърши изречението — и стъклата на прозореца били сполетени от съдбата на черната дъска. Този път учителят отварял добре очите си и бил съвсем сигурен, че нито един от неговите четиридесет ученика не се е докоснал до прашката си.

„Трябва да е някой отвън — помислил си учителят. — Някой от онези палавници, които вместо да идват на училище, ходят на лов за птичи гнезда. Ще го пипна аз него за ухото и право в участъка.“

Онази сутрин всичко свършило дотам. Следващата сутрин учителят отново започнал проверката и отново стигнал до Джелсомино.

— Тук! — отговорил нашият герой, като се оглеждал, горд, че ходи на училище.

— Трас-джан! — му отговорил прозорецът и поставените от прислужника само половин час преди това стъкла паднали в двора.

— Странно нещо — казал учителят, — неприятностите се случват винаги когато се стигне до твоето име. Ясно е, момчето ми, че гласът ти е много силен. Той, подобно на циклон, кара въздуха да трепери. Ако не искаш да разориш училището и общината, от днес нататък ти ще трябва да шепнеш. Ясно ли е?

Джелсомино, почервенял от смущение и срам, се помъчил да се оправдае:

— Но аз не съм виновен!

— Трас-трак! — му отговорила новата черна дъска, която прислужникът бил взел от склада рано сутринта.

— Ето доказателството! — заключил учителят. Но като забелязал едрите сълзи, които се стичали по бузите на Джелсомино, слязъл от

катедрата, приближил се до него и го погалил бащински по главата. — Слушай, момчето ми, глас като твоя може да ти донесе страшни неприятности или голямо бъдеще. Засега ще бъде добре, ако го използваш колкото може по-малко. Най-добре ще бъде повече да си мълчиш!

От този ден за Джелсомино започнали неописуеми страдания: за да не причинява други нещастия в училище, трябвало да натиква в устата си кърпа, но дори и през това препятствие гласът му се чувал така силно, че другарчетата му трябвало да си запушват ушите. Учителят го вдигал колкото може по-рядко. Въпреки това Джелсомино бил много добър ученик и учителят бил сигурен, че той винаги си знае уроците. А вкъщи след първото нещастие (на масата, като разказвал какво се случило в училище, направил на сол дванадесет чаши) също най-строго му забранили да си отваря устата.

За разтуха трябвало да излиза на открито, далеч от селото: в гората, на брега на езерото, в полето. Когато бил напълно сигурен, че е сам и че се намира на достатъчно разстояние от стъклата на съселяните си, лягал по корем на земята и започвал да пее. След няколко минути около него всичко започвало да кипи: къртици, буболечки, мравки, всички животинки, които живеят под земята, започвали да бягат на километри, като смятали, че има земетресение.

Един-единствен път Джелсомино забравил, че трябва да бъде предпазлив. Това станало един неделен ден, когато на стадиона се играел важен футболен мач. Джелсомино не бил голям запаянко, но играта постепенно сгряла кръвта му. По едно време отборът на неговото село, подкрепен от одобрителните викове на привържениците си, минал в атака. Аз сам не зная точно какво означава да се мине „в атака“, тъй като не познавам правилата на футболната игра, но това са неща, които Джелсомино ми разказа точно с тези думи. Вие навярно ще разберете за какво става дума, ако следите спортните вестници.

— Хайде, нашите! Хайде, нашите! — започнали да викат запаянковците.

— Хайде, нашите! — извикал и Джелсомино с пълен глас.

Точно в този миг дясното крило подал на център-нападателя, но топката се отклонила от някаква невидима сила и попаднала в противниковата врата, като прелетяла между краката на вратаря.

— Гол! — викали зрителите.

— Какъв удар — коментирал наблизно някой. — Видяхте ли как бе отрязан? Измерен до милиметър. Златен крак има този играч!

Когато дошъл на себе си, Джелсомино разбрал какво бил направил. „Няма съмнение — помислил си той, — че гола вкарах аз с моя глас. Трябва да мълча, иначе докъде ще стигне спортът? Нещо повече, трябва да вкарам гол и на другия отбор, за да изравня резултата.“

И действително във второто полувреме се представил удобен случай. Когато противниковият отбор бил в нападение, Джелсомино отново извикал и вкарал топката във вратата на отбора на своето село. Сърцето му се късало, разбира се, и дори по-късно, след много години, като ми разказваше тази случка, Джелсомино добави:

— Бих предпочел да ми отрежат един пръст, отколкото да вкарам този гол, но трябваше да го направя.

— Друг на твое място щеше да направи така, че да победи неговият отбор.

Друг може, но не и Джелсомино. Той бил справедлив и чист като езерна вода.

И тъй минали години, Джелсомино израснал и станал юноша: не много висок, дори по-скоро нисък, отколкото висок, по-скоро слаб, отколкото пълен, юноша, достоен за името си, и ако му бяха дали друго, по-тежко име, би се прегърбил под неговата тежест. По това време той отдавна вече бил престанал да ходи на училище, бил добър селски стопанин и такъв навярно щял да си остане и за него нямаше да има нищо особено за разказване, ако не му се било случило неприятното приключение, за което сега ще научите.

[1] Жасмин (итал.). — Б. пр. ↑

ПРЕД СЪСЕДИТЕ НЕДЕЙ РАЗКАЗВА ТИ, ЧЕ ГЛАСЪТ ТИ КАТО ГРЪМ ЕХТИ

Една сутрин Джелсомино отишъл на полето и видял, че крушите вече са узрели. Такива са си крушите: без да ви кажат нищо, работят, работят и една сутрин отивате да ги видите, а те вече са узрели и е дошло време да се берат.

„Жалко, че не взех стълбата — казал си Джелсомино. — Ще се върна вкъщи да я взема, ще донеса и един прът, за да обруля високите клони.“

Но точно тогава му хрумнало нещо.

„Защо да не опитам с гласа си!“ — помислил си той.

И хем на шега, хем сериозно застанал под дървото и извикал:

— Хайде, хоп!

— Тап-топ-туп! — му отговорили крушите и започнали да падат около него като едър град.

Джелсомино отишъл под друго дърво и направил същото. Всеки път, когато извиквал: „Хайде, хоп!“, крушите се откъсвали от клона, като че ли чакали само заповедта му, за да паднат на земята. Тази работа развеселила Джелсомино.

„Спестявам си труда — помислил си той, — жалко, че по-рано не се сетих да използвам гласа си, вместо да мъкна стълба и прът.“

Докато Джелсомино ходел из овощната градина, видял го един селянин, който копаел в съседната нива. Той започнал да си търка очите, да щипе носа си и когато се уверил, че не сънува, изтичал да повика жена си.

— Гледай, гледай! — казал ѝ той с треперещ глас. — Джелсомино сигурно е магьосник.

Жената погледнала и паднала на колене:

— Джелсомино е светец!

— Казвам ти, че е магьосник!

— А пък аз ти казвам, че е светец!

Мъжът и жената, които до този ден винаги си били живели задружно, почнали голям спор. Мъжът хванал мотиката, а жената — лопатата, и били готови с оръжие в ръка да защитават становищата си, но в този миг мъжът предложил:

— Хайде да отидем да повикаме съседите. Нека погледат и те, да видим какво ще кажат.

Мисълта да повикат и други хора, с които ще има за какво да си поговорят, накарала жената да остави лопатата. До вечерта цялото село вече знаело какво се било случило и хората се разделили на две: едните твърдели, че Джелсомино е светец, а другите — че Джелсомино е магьосник. Споровете се надигали като морските вълни по време на мистрал^[1]. Стигнало се дори до сблъсквания и имало ранени, за щастие леко. Един селянин например се опарил с лулата си, тъй като в разгара на спора я лапнал обратно. Полицаяте не знаели какво да правят и кого да арестуват. Те започнали да ходят от група на група, като призовавали към спокойствие и двете страни.

Най-запалените се отправили към градината на Джелсомино: едни — за да вземат нещо за спомен, тъй като я смятали за благословена земя; други — за да я опустошат, защото я смятали за омагьосана. Джелсомино, като видял тълпата, помислил, че някъде е избухнал пожар, и грабнал една кофа, за да помага при потушаване на пожара. Но тълпата се спряла пред неговата врата и Джелсомино разбрал, че се говори за него.

— Ето го! Ето го!

— Той е светец!

— Какъв ти светец, той е магьосник! Има и кофа, за да прави магии. Ето гледайте!

— Добре че сме надалеч, иначе ако хвърли върху нас от това нещо, загубени сме.

— Какво ще хвърли?

— Не виждате ли? В кофата има смола от ада, капне ли на тебе, дупка пробива и няма лекар, който да може да я запуши.

— Той е светец! Той е светец!

— Джелсомино, видяхме те! Ти заповядваш на плодовете да зреят — и те зреят, казваш им да паднат — и те падат от дърветата.

— Ама всички вие луди ли сте? — попитал ги Джелсомино. — Не разбрахте ли, че това е от гласа ми, който раздвижва въздуха като

циклон?

— Да, да, знаем, знаем! — обадила се една жена. — Ти правиш чудеса с гласа си.

— Какви ти чудеса, това са магии! — обадил се друг. Джелсомино хвърлил ядосано кофата на земята, влязъл у дома си и заключил вратата.

„Свърши се с моето спокойствие — помислил си той. — Вече и крачка няма да мога да направя, без хората да хукват подире ми. Вечер, докато заспят, ще говорят само за мен и ще плашат децата, като им разказват, че съм магьосник. По-добре е да замина. Какво ще правя в това село? Родителите ми починаха, най-добрите ми приятели загинаха във войната. Ще тръгна по света и ще се опитам да преуспея с гласа си. Има хора, на които плащат, за да пеят. Чудна работа — да ти плащат за нещо, което ти прави удоволствие, но е така! Може би и аз ще успея да стана певец.“

След като взел това решение, Джелсомино събрал малкото си вещи в една раница и излязъл на улицата. От двете му страни се насъбрали хора, които шушукали помежду си. Джелсомино не поглеждал никого и не казал нищо. Но когато се отдалечил на достатъчно разстояние, обърнал се, за да види за последен път родната си къща.

Тълпата продължавала да стои неподвижно.

„Сега ще им изиграя хубава шега“ — помислил си Джелсомино. Поел си дълбоко въздух и извикал:

— Сбогом!

Джелсомино извикал с цялата сила на гласа си. Последниците от този поздрав били незабавни: неочакваният вятър отнесъл шапките от главите на мъжете, а някои по-възрастни жени се оказали с глави, поголи от яйце, и се спуснали да гонят отнесените от вятъра перуки.

— Сбогом! Сбогом! — повтарял Джелсомино, като се смеел от сърце на първата лоша постъпка, която правел през живота си.

Шапките и перуките се издигнали като птици към облаците, понесени от необикновената сила на Джелсоминовия глас, и само за няколко минути се изгубили от погледа. По-късно станало известно, че са паднали на много километри далеч от селото, а някои дори преминали границата.

Няколко дни по-късно Джелсомино също прекосил границата и се озовал в най-чудната страна на света.

[1] Силен северозападен вятър. — Б. пр. ↑

ОТ ТАЗИ ГЛАВА НЕКА ВСИЧКИ УЗНАЯТ, ЧЕ КОТКИТЕ ЛАЯТ

Първото нещо, което Джелсомино намерил, като пристигнал в тази чудновата страна, била една сребърна монета, която лъщяла на земята край тротоара.

„Чудно — помислил си Джелсомино, — че никой не я е намерил, аз обаче няма да я изпусна. Малкото пари, които имах, се свършиха още вчера и днес не съм сложил зальк хляб в устата си. Но най-напред ще попитам хората наоколо дали някой не я е загубил.“

Приближил се към групата хора, които го наблюдавали, като си шушукали, и им показал монетата.

— Някой от вас, господа, да е загубил тази монета? — запитал той с тих глас, за да не ги изплаши.

— Върви си по пътя и не показвай тази монета, ако не искаш да имаш ядове! — бил отговорът, който получил.

— Прощавайте! — прошепнал Джелсомино смутено. И без да се бави, се отправил към магазина, на чиято табела пишело: „Хранителни и други продукти“.

На витрината вместо колбаси и буркани с мармалад били изложени тетрадки, кутии с бои и шишета мастило.

„Това сигурно са „другите продукти“ — помислил си Джелсомино и влязъл в магазина.

— Добър вечер! — тържествено го посрещнал търговецът.

„Право да си кажа — разсъждавал Джелсомино, — още не съм чул да бие обяд, но хайде, няма да правя въпрос.“

И пак с тих глас, макар и твърде силен за нормалните човешки уши, запитал:

— Имате ли хляб?

— Имаме, разбира се, драги господине. Колко желаете? Едно шише или две? Червен или чер?

— Чер не, разбира се! — отговорил Джелсомино. — При това наистина ли го продавате в шишета?

Търговецът прихнал да се смее.

— А как искате да го продаваме? Може би при вас го режат на филии? Гледайте, гледайте какъв хубав хляб имаме!

И докато разговаряли, той му показал цяла етажерка, върху която, подредени по-добре от батальон войници, стоели стотици разноцветни шишета мастило. В магазина изобщо не се виждала и следа от хранителни продукти: нито парченце сирене, нито троха хляб.

„Този дали не е луд! — помислил си Джелсомино. — По-добре ще бъде да не споря с него.“

— Действително чудесен хляб — казал той, като посочил едно шише с червено мастило, най-вече за да чуе какво ще му отговори търговецът.

— Нали? — рекъл той, засиял от удоволствие, че хвалят стоката му. — Това е най-хубавият зелен хляб, който някога изобщо е пускан на пазара.

— Зелен ли?

— Разбира се! Извинете, но може би вие не виждате добре?

Джелсомино бил напълно сигурен, че вижда шише с червено мастило и вече търсел някакво извинение, за да излезе от магазина и да отиде при друг, по-малко луд търговец. Тогава неочаквано му хрумнала една идея.

— Вижте какво — казал той, — хляб ще дойда да купя по-късно. А сега бихте ли могли да ми посочите магазин, където мога да купя мастило, и то хубаво?

— Разбира се — отговорил търговецът и на лицето му отново разцъфтяла широка усмивка, — ето там отсреща е най-известната книжарница в града.

На отсрещната витрина били изложени най-различни видове хляб и тестени произведения: спагети, макарони, планини от различни видове сирене, купища колбаси.

„Точно както си и мислех — казал си Джелсомино. — Онзи търговец е направо луд и нарича хляба мастило, а мастилото — хляб. Тук картината е по-успокоителна.“

Джелсомино влязъл в магазина и поискал половин килограм хляб.

— Хляб ли? — побързал да отговори услужливият продавач. — Вие очевидно сте сгрешили! Хляб се продава хей там отсреща. Както

виждате, ние продаваме само книжарски стоки.

И с широко разперени ръце той показал всички неща за ядене, които изпълвали магазина.

„Разбрах — заключил в себе си Джелсомино. — В тази страна трябва да говориш обратното на това, което мислиш. Ако наричаш хляба хляб, не те разбират.“

— Дайте ми половин килограм мастило! — казал той. Продавачът му отмерил половин килограм хляб и му го подал опакован, както е редът.

— Искам малко и от онова — добавил Джелсомино, посочвайки към една пита пармско сирене, без обаче да рискува да го назове.

— Ах, малко гума за триене, нали? — запитал продавачът. — Да, веднага ще ви премеря.

Той отрязал хубаво парче от сиренето, претеглил го и го опаковал в хартия.

Джелсомино си отдъхнал и подал намерената малко преди това сребърна монета.

Продавачът я взел и в продължение на няколко минути я изследвал най-старателно. Хвърлял я няколко пъти върху тезгяха, за да чуе звъна ѝ, разглеждал я с лупа, опитвал я дори със зъби и най-сетне я върнал на Джелсомино, като отсъдил студено:

— Много съжалявам, младежо, но твоята монета е истинска.

— Слава богу! — усмихнал се Джелсомино доволен.

— Какво ти слава богу! Казвам ти, че тази монета е истинска и не мога да я приема. Дай ми тук стоката и си заминавай! Имаш късмет, че не ми се ще да излизам навън и да викам полиция. Знаеш ли какво е наказанието за разпространение на истински монети? Затвор!

— Но аз...

— Не викай толкова, аз не съм глух! Отивай си и като се върнеш с фалшива монета, стоката ще бъде твоя. Дори няма да разопаковам пакета. Ето, оставям го тук настрана, виждаш ли? Хайде, лека нощ!

Джелсомино сложил юмрук на устата си, за да не извика. Докато изминавал малкото разстояние, което разделяло тезгяха от вратата, между Джелсомино и неговия глас се развил следният диалог:

Гласът: Искаш ли да изпусна едно „ах“ и витрината да стане на сол?

Джелсомино: Недей, моля ти се! Едва съм пристигнал в тази страна и без това всичко ми върви накриво.

Гласът: Да, но аз трябва да изразходвам силите си, иначе ще експлодирам. Ти си ми господар, ти трябва да ми кажеш как!

Джелсомино: Имай търпение, най-напред да излезем от магазина на този луд човек. Не искам да го разорявам. Има нещо в тази страна, което не мога да разбера.

Гласът: Побързай, защото не мога повече да издържам. Ето, ето, не мога повече, ще викам... и ще превърна всичко на пух и прах...

Джелсомино забързал и свил по една тясна уличка. Огледал се — наоколо нямало никой. Тогавя снел ръка от устата си и издал едно леко „ах“, за да се освободи от обзелия го гняв. Една улична лампа и саксия с цветя, която паднала от един балкон, се разбили на паважа. Джелсомино въздъхнал:

— Когато се сдобия с пари, ще изпратя пощенски запис на общината за счупената лампа и саксията с цветя на онзи балкон. Но дали не счупих и нещо друго?

— Нищо друго! — отговорило му едно нежно гласче между две изкашляния.

Джелсомино се огледал, за да установи откъде иде гласецът, и видял едно коте или поне нещо, което отдалеч можело да се вземе за коте: цялото червено, червено като мак. То било само с три крачета и най-странното било, че имало само контурите на коте, подобно на онези картинки, които децата рисуват по стените.

— Я гледай — коте, което може да говори! — учудил се Джелсомино.

— Признавам, че съм малко особено коте. Например зная да чета и да пиша, защото съм син на един училищен тебешир.

— Син на кого?

— Тук, на тази стена, ме нарисува едно момиченце с късче тебешир, откраднато от училище. Но тъй като се зададе един полицаи и момиченцето трябваше да бяга, то успя да ми нарисува само три крака. Затова съм куцо и реших, че името ми трябва да бъде Дзопино^[1]. Малко съм настинал и кашлям, тъй като мазилката беше влажна, а там прекарах цялата зима.

На зида наистина имало белег, сякаш оттам била отлепена рисунката на Дзопино.

— Но как слезе от стената? — попитал го Джелсомино.

— За това трябва да благодаря на твоя глас. Ако беше извикал малко по-силно, може би щеше да събориш зида и щеше да бъде цяло нещастие. А ето, за мен бе истинско щастие, че не успя да го събориш. Ах, колко е хубаво да можеш да ходиш дори и на три крака. Ти имаш само два и пак ти стигат, нали?

— Е, да! — признал Джелсомино. — Дори ми са много, тъй като ако имах само един, не бих напуснал дома си.

— Нещо не си много весел — забелязал Дзопино. — Какво ти се е случило?

Докато Джелсомино се готвел да разкаже своите преживелици, по уличката минало едно истинско коте с четири истински крака. По всяка вероятност трябва да е било много замислено, тъй като то дори не се обърнало да погледне нашите приятели.

— Мяу! — извикал му Дзопино.

На котешки език това значи „здравей!“. Котето се спряло изненадано или по-точно — възмутено от този поздрав.

— Името ми е Дзопино, а ти как се казваш?

Истинското коте се поколебало дали да отговори или не, но после сърдито отговорило:

— Фидо!

— Какво казва? — попитал Джелсомино, който естествено нищо не разбирал от котешки език.

— Казва, че името му било Фидо.

— Та това не е ли кучешко име?

— Точно така!

— Нищо не разбирам! — казал Джелсомино. — Най-напред търговец, който твърди, че ми дава мастило вместо хляб, а сега коте с кучешко име.

— Слушай какво, драги! — започнал да му обяснява Дзопино. — Той се мисли за куче. Искаш ли да чуеш?

И се обърнал към котето със сърдечен поздрав:

— Мяу, Фидо!

— Бау-бау! — отговорило котето разярено. — Засрами се! На какво прилича коте да мяука.

— Та аз съм коте — казал Дзопино, — макар че имам само три крака, нарисувани с червен тебешир.

— Ти си срам за нашия род. Ти си направо лъжец. Върви си по пътя! Не желая и миг повече да оставам и да говоря с теб. Пък и започва да вали, затова е по-добре да бързам за вкъщи да си взема чадъра.

След това Фидо си тръгнал, като се обръщал от време на време, за да излае.

— Какво каза?

— Каза, че вали!

Джелсомино погледнал небето: между покривите на сградите слънцето блестяло по-ярко от когато и да било, а по небето и с морски далекоглед човек не можел да открие някакъв облак.

— Да се надяваме, че бурите в тази чудновата страна са все като днешната. Струва ми се, че съм попаднал в някакъв объркан свят.

— Драги Джелсомино, ти чисто и просто си попаднал в Страната на лъжците. Тук законът повелява на всички да лъжат. И тежко на оня, който каже истината: наказанията предвиждат страшни глоби, с които им смъкват кожата.

И след това Дзопино, който от своя наблюдателен пункт на зида имал възможност да научи много неща, описал на Джелсомино надълго и нашироко положението в Страната на лъжците.

[1] Куцичкият (итал.). — Б. пр. ↑

ДЗОПИНО ЧЕСТНО НИ РАЗКРИВА ЕДНА ИСТОРИЯ ГОРЧИВА

— Трябва да знаеш... — започнал разказа си Дзопино. Аз обаче ще съкратя неговия разказ, за да не ви карам да губите много време.

Много преди Джелсомино да пристигне в тази чужда страна, тук бил пристигнал от морето хитър и смел пират, наречен Джакомоне — мъж, достатъчно едър и пълен, за да може да носи подобно име, без да се прегърби, и достатъчно възрастен, за да му се иска да си уреди живота.

„Ех, младостта вече си отиде! — казал си един ден той. — Дойде ми до гуша да скитам по морето. По-добре е да завладея някое островче и да се оттегля от досегашната си професия. Разбира се, няма да забравя и моите пирати: ще ги направя домоуправители, лакеи, конегледачи и няма да се оплакват от своя главатар.“

И след като решението било взето, Джакомоне започнал да търси подходящо островче. Но всички му се стрували малки или пък ако отговаряли на вкуса му — не се харесвали на останалите членове от бандата. Един искал на острова да има река, за да може да лови пъстърва, друг искал кино, трети — банка, за да даде под лихва печалбите си от пиратския занаят.

— Защо да не завладеем нещо по-голямо от едно обикновено островче? — предложили пиратите.

Работата завършила с това, че завладели цял един град с всичките му жители, с банките и театрите, с околните реки, по които можело да се ходи на риболов и на разходка с лодка в неделен ден. Всичко това, разбира се, не е нещо необикновено: много често се случва банда от пирати да завладее една или друга страна в някоя част на света. Щом завладели страната, Джакомоне побързал да смени името си — той се нарекъл крал Джакомоне I — и да назначи своите хора за адмирали, церемониалмайстори, царедворци и началници на пожарната команда.

Естествено Джакомоне издал и един закон, който задължавал всички да го наричат „Негово величество“ и който при неспазване предвиждал отрязване на езика за наказание. Но за да бъде сигурен, че никому няма и да хрумне да говори истината за него, Джакомоне заповядал на своите министри да преправят речника.

— Трябва да се сменят всички думи! — обяснил той. — Така например думата пират отсега нататък ще означава благородник. Така, когато някой каже, че съм пират, какво ще означава това на новия език? Ще означава, че съм чистокръвен благородник!

— Браво! Кълнем се във всички китове пирати! — заревали възторжено министрите. — Това е идея за музея!

— Сега всичко ясно ли е? — запитал ги Джакомоне. — Тогава почвайте: сменете значението на всички думи: на вещи, на животни и на хора! Например рано сутрин, вместо да се казва „добро утро“, ще се казва „лека нощ“. Така моите поданици ще започват деня с лъжа. Естествено преди лягане ще трябва да се казва „добър ден“.

— Прекрасно! — извикал един от министрите. — А вместо: „Какво красиво лице имате!“, трябва да се казва: „Лицето ви е само за плесници!“

В началото хората често се обърквали. Така например те отивали за хляб на фурната, като забравяли, че там се продават тетрадки и моливи и че хлябът се продавал в книжарницата. Или като се разхождали из парковете, случвало се някой да възкликне:

— Какви чудесни рози!

Тогава изведнъж от храстите изскачал някой от хората на крал Джакомоне с готови белезници.

— А така! Браво! Ето кой нарушава законите! Как ви дойде наум да наричате рози морковите?

— Моля за прошка! — започвал да заеква нарушителят на закона и бързал да изкаже възхищението си от другите цветя в градината. — Каква прекрасна коприва! — казвал той, като сочел теменужките.

— Не, не, тези не ми минават! Вие вече извършихте престъплението. Ще прекарате известно време в затвора и ще се научите да лъжете.

А онова, което се е случвало в училищата, изобщо не може да се опише. Джакомоне наредил да се сменят всички числа от питагоровата таблица. За да се направи сбор, трябвало да се изважда. Вместо да се

дели, трябвало да се умножава. Учителите не успявали да поправят задачите. А за учениците това било чудесна работа: колкото повече грешели, толкова по-сигурно било, че ще получат добра бележка.

А съчиненията?

Можете да си представите какво ставало, когато думите имали обратно значение. Ето например как един ученик, който по-късно бил награден с медал от фалшиво злато, развил темата „Опишете един хубав ден!“.

„Вчера валя: ах, какво удоволствие е да ходиш под дъжда, който пада на едри капки! Хората най-сетне можаха да оставят вкъщи чадърите и връхните си дрехи и да излязат навън по ризи. На мен не ми харесва, когато грее слънце: трябва да си стоиш вкъщи, за да не се измокриш, а нощем да наблюдаваш лъчите му, които тъжно осветяват керемидите на вратата.“

За да можете напълно да оцените съчинението, трябва да знаете, че на този език „керемидите на вратата“ означава „стъклата на прозореца“.

Но това не е достатъчно, за да разберете реда в страната. В Страната на лъжците дори животните трябвало да се научат да лъжат: кучетата да мяукат, котките да лаят, конете да мучат, а лъвът в клетката на зоологическата градина трябвало да църка, тъй като неговият рев бил определен за плъха.

Само рибите във водата и птиците във въздуха можели да си позволят да не държат сметка за законите на крал Джакомоне: рибите, защото винаги мълчат и никой не може да ги задължи да лъжат, а птиците — защото придворните кучкари не можели да ги арестуват. Птиците, както винаги, продължавали да си пеят и често се случвало хората печално да ги заглеждат.

— Щастливци! — въздишали хората. — Никой не може да им налага глоби.

Като слушал разказа на Дзопино, Джелсомино ставал все потъжен.

„Как ще живея в тази страна? Ако се изпусна да кажа истината с този мой силен глас, ще ме чуят всички пазачи на Джакомоне. А при това гласът ми е толкова непослушен: кой знае какви усилия ще ми струва да го държа мирен.“

— Сега вече знаеш всичко! — завършил разказа си Дзопино. — А искаш ли да знаеш още нещо? Гладен съм!

— И аз съм гладен. Почти бях забравил.

— Гладът е единственото нещо, което не може да се забрави. Времето не го плаши, точно обратното: колкото повече време минава, толкова по-силно усещаш глада. Все ще намерим нещо, ще видиш. Но най-напред искам да напиша нещо на тази стена, към която толкова дълго бях прикован.

И със своя крак от червен тебешир Дзопино написал върху белега на зида:

Мяу, да живее свободата!

Да се намери нещо за ядене не било лесна работа. През цялото време, докато обикаляли из града, Джелсомино непрекъснато гледал в земята с надежда да намери някоя фалшива монета. Дзопино, напротив, гледал хората, като че търсел някой свой познат.

— Ето я! — казал той най-после, като посочил една възрастна жена, която крачела бързешком по тротоара с голям пакет в ръце.

— Коя е тази жена?

— Леля Панокиа, покровителка на котките. Всяка вечер носи пакет с нещо за ядене за бездомните котки, които се събират близо до парка на двореца на Джакомоне.

Леля Панокиа, въпреки възрастта си, била строга жена, изправена, слаба и висока почти два метра. На пръв поглед човек би помислил, че е от онези жени, които гонят котките с метла. Но Дзопино бил прав — тя съвсем не била такава.

Джелсомино и неговият другар тръгнали след нея и стигнали до площадче, в дъното на което се виждал зид с остри стъкла от бутилки по него. Десетина изгладнели котки посрещнали леля Панокиа, като лаели в пълен безпорядък.

Тъкмо когато леля Панокиа развила пакета, за да изтърси съдържанието му на тротоара, Дзопино скочил сред котките и издал едно пискливо:

— Мяу!

Коте, което мяука, вместо да лае, било нещо наистина необикновено за тази страна. Изненадата била толкова голяма, че котките останали неподвижни като котешки статуи с отворени уста. Дзопино успял да грабне две глави от моруна и един гръбнак на

камбала и с два скока се покатерил на зида на парка, прескочил го и се мушнал в един храст.

Джелсомино се огледал. Страшно му се искало и той, на свой ред, да прескочи зида, но леля Панокиа го гледала така подозрително, че не посмял.

„Не ми се ще да вдигам тревога“ — помислил си той. И като се преструвал на случаен минувач, завил в една странична улица.

След първия миг на изненада котките отново започнали да лаят, като дърпали полата на леля Панокиа, която, трябва да отбележим, била по-учудена и от тях. След това тя въздъхнала и им разпределила остатъка от храната, погледнала още веднъж към зида, зад който бил изчезнал Дзопино, и си тръгнала за вкъщи.

Едва отминал ъгъла, Джелсомино намерил фалшивата монета, която отдавна търсел, и така можал да си купи хляб и сирене (или както се казвало в тази страна — мастило и гума за триене). Нощта бързо се спуснала. Джелсомино бил уморен и страшно му се спяло. Той намерил една отворена врата, влязъл в избата и заспал върху купчина въглища.

В ПРОЗОРЕЦА ДЗОПИНО ВГЛЕЖДА СЕ НАСЛУКИ И ВИЖДА ДЖАКОМОНЕ ДА КРИЕ СТО ПЕРУКИ

Докато Джелсомино спи (без да подозира, че именно насън ще му се случи ново приключение, за което ще ви разкажа по-късно), нека тръгнем по следите на трите червени лапи на Дзопино. Главите от моруна и гръбнакът от камбала му се сторили прелестни. Той за пръв път слагал нещо в уста: докато бил на стената, никога не чувствал глад. Също така за първи път едно коте прекарало нощта в кралския парк. „Жалко, че и Джелсомино не е тук — мислел си той. — Иначе би могъл да направи серенада на крал Джакомоне и да му изпотроши всички стъкла.“

Като погледнал към двореца, забелязал цял ред осветени прозорци на най-горния етаж.

„Сигурно крал Джакомоне си ляга — казал си Дзопино. — Не бих искал да изпусна такова представление.“

Какъвто си бил пъргав, той се заизкачвал от един прозорец на друг и ето — погледнал в една огромна зала, която всъщност била само преддверието към спалнята на Негово величество.

Две безкрайни редици от лакеи, прислужници, придворни, адмиралци, министри и други представители на властта дълбоко се покланяли при преминаването на дебелия и страшно грозен Джакомоне. Но той все пак имал две прекрасни неща: гъсти дълги къдрави коси с огнен оранжев цвят и теменужена нощница, на предницата на която било извезано името му.

При преминаването му всички се покланяли и почтително шепнели:

— Добър ден, Ваше Величество! Щастлив ден, господарю!

От време на време Джакомоне се спирал, за да се прозее и всеки път, когато правел това, някой придворен възпитано поставял ръка пред устата му. След това Джакомоне отново тръгвал, мърморейки:

— Тази сутрин съвсем не ми се спи. Чувствам се бодър като кукуряк.

Естествено той искал да каже точно обратното, но толкова бил свикнал да кара другите да лъжат, че сам казвал опашати лъжи и пръв си вярвал.

— Ваше Величество има лице само за плесници! — отбелязал, покланяйки се, един от министрите.

Джакомоне го изгледал кръвнишки, но навреме си спомнил, че тези думи означават, че има прекрасно лице: усмихнал се, прозял се пак, а след това се обърнал, помахал с ръка за поздрав към придворните, прибрал полите на нощницата си и се оттеглил в спалнята.

Дзопино отишъл на друг прозорец, за да може да продължи наблюденията си.

Щом останал сам, Негово величество Джакомоне веднага изтичал към огледалото и започнал да реше със златен гребен оранжевата си коса.

„Изглежда, много харесва косата си — мислел си Дзопино, — но в края на краищата има право: наистина косата му е хубава. Интересно как човек с такава коса е можал да стане пират. Трябвало е да стане художник или музикант.“

В този именно миг Джакомоне оставил гребена, нежно поел две къдрици край слепите очи и — едно, две, три! — с едно-единствено движение на ръката — готово, главата му останала гола като яйце. Дори един индиански воин не би могъл така бързо да скалпира някой от враговете си.

— Перука! — извикал Дзопино смаян.

Красивата коса с оранжев цвят не била друго, а хубава перука: под нея главата на Негово величество имала грозен розов цвят и била осеяна с брадавици и бучки, които Джакомоне опипвал, като въздишал тъжно. След това той разтворил един шкаф и пред смаяните очи на Дзопино се показали най-различни перуки: руси, сини, черни, сресани по сто различни начини. Джакомоне, който на публични места винаги се явявал с перуката с оранжев цвят, когато оставал сам, т. е. в леглото, обичал да сменя перуките си, за да се утешава за своята плешивост. Няма как да се срамува от това, че косата му окапала: на почти всички нормални хора на известна възраст косата окапва.

Джакомоне обаче бил друг човек: той не можел да понася главата си без грива.

Пред очите на Дзопино Негово величество пробвал десетина перуки, като се разхождал пред огледалото и се възхищавал на ефекта: гледал се в анфас, в профил и с едно огледалце оглеждал врата си като примадона, преди да излезе на сцената. Най-сетне една перука с виолетов цвят, цвета на нощницата му, особено много му допаднала. Той я сложил на главата си, легнал и загасил светлината.

Дзопино още половин час надничал тук-там от корнизите на прозорците на кралския дворец. Разбира се, това съвсем не подхожда на възпитан човек: и ако не е добре да се подслушва пред вратите, представете си колко по-лошо е да се наднича през прозорците. Да оставим настрана, разбира се, обстоятелството, че вие никога не бихте успели да го направите, тъй като нито сте котка, нито акробат. Особено много му харесал един от придворните, който, преди да си легне, съблякъл официалната си униформа, като разхвърлил на всички посоки пагони, отличия, саби. И знаете ли какво облякъл? Старите си дрехи на пират: панталони със закърпени колене, моряшка фланелка и черна лента на дясното око. В това облекло старият пират легнал не в леглото, а отгоре на балдахина, тъй като, изглежда, изпитвал носталгия по наблюдателния кош на главната мачта. След това запалил проста моряшка лула и жадно засмукал дима, чийто мирис Дзопино с големи усилия успял да понесе, без да се закашля.

„Гледай, гледай — казал си нашият наблюдател — каква е силата на истината: дори един стар пират обича истинските си дрехи.“

Дзопино решил, че е неблагоприятно да спи в парка, където имало опасност да бъде изненадан от някой пазач. Затова прескочил отново оградата и влязъл на главния градски площад. Очевидно това бил площадът, на който народът се събирал, за да слуша речите на крал Джакомоне. Дзопино се поогледал, за да намери някакво убежище, където да прекара нощта, но в същия миг усетил някакъв сърбеж по десния си крак.

„Чудно — измърморил той, — изглежда, съм хванал бълхи от Негово величество. Или може би от онзи стар пират.“

Сърбежът обаче бил малко по-различен: кракът го сърбял някак си отвътре, а не външно. Дзопино започнал да се пощи най-внимателно, но не открил никаква следа от бълхи.

„Сега разбрах — заключил той, — трябва да е желанието да пиша по стените. Спомням си, че снощи усетих същия сърбеж, когато благодарение на Джелсомино слязох на тази земя. Затова ще напиша нещо за краля на лъжците.“

Той се приближил предпазливо към фасадата на двореца и се огледал да разбере дали наоколо няма пазачи: но стражите, в хармония с всичко останало в този свят, където всичко било с главата надолу, спели дълбоко и хъркали. От време на време някой дежурен сержант правел обиколка, за да се увери дали няма будни стражи.

„Чудесно!“ — казал си Дзопино и с крачето си от червен тебешир, дясното, разбира се, написал на стената на двореца, точно встрани от главния вход:

Мяу!

Крал Джакомоне от яд се пука.

Знаем ний всички, че носи перука!

„Добър излезе надписът — рекъл си той, оглеждайки го. — Сега ще трябва да напиша още един от другата страна на входа.“

За четвърт час той написал сто пъти тези думи и накрая се почувствал изморен като ученик, който току-що е свършил да пише наложеното му наказание.

— А сега да си поспя!

Точно сред площада се издигала висока мраморна колона, върху която били изобразени подвизите на крал Джакомоне. Естествено там били всички негови открития. Изобразено било как Джакомоне разпределя богатствата си на бедните, как Джакомоне разгромява враговете, как Джакомоне изобретява чадъра, за да брани своите поданици от дъжда. На върха на колоната имало достатъчно място, за да може едно коте, при това само с три крака, да се излегне във всякакви опасности и да му удари един хубав сън. Дзопино се покатерил по колоната, като се залавял за скулптурите, настанил се по средата на капитела, завързал опашката си за гръмоотвода, за да не падне, и заспал веднага щом затворил очи.

ДЖАКОМОНЕ ПРОИЗНАСЯ РЕЧ НЕСПОЛУЧЛИВА И ДЗОПИНО СЛЕД ТОВА НАСИЛА СИ ОТИВА

Призори Дзопино се събудил от някакъв страшен шум.

„Дали докато съм спал, не е станало наводнение?“ — попитал се той. След това погледнал от върха на колоната и видял площада, претъпкан от народ. Не му трябвало много да разбере, че тези хора се били събрали, за да четат изрисуваните от него надписи по фасадата на двореца:

Мяу!

Крал Джакомоне от яд се пука.

Знаем ний всички, че носи перука!

В Страната на лъжците и най-малката истина предизвиквала по-голям шум, отколкото атомна бомба. От всички улици продължавали да прииждат хора, привлечени от шума и смеховете. Новодошлите смятали, че има някакво празненство.

— Какво се е случило? Да не сме победили в някаква война?

— Нещо повече, нещо повече!

— Да не се е родило момче на Негово величество?

— Нещо повече, нещо повече!

— Тогава сигурно са отменени данъците.

След това и новодошлите започвали да четат надписите на Дзопино и избухвали в смях. Виковете и смеховете достигнали до спалнята на крал Джакомоне и го събудили. Владетелят изтичал до прозореца и потрил радостно ръце:

— Каква красота! Гледайте колко много ме обича народът. Хората масово са се стекли да ми кажат лека нощ. Бързо! Бързо! Придворни и адмирални, донесете ми мантията и скиптъра! Искам веднага да изляза на балкона и да произнеса реч!

Но придворните проявили безпокойство, подозирайки, че може да се е случило нещо неприятно.

— Да изпратим най-напред някой да провери какво се е случило.

— Ваше Величество, ами ако е избухнала революция?

— Какво, революция ли? Та не виждате ли колко са весели хората.

— Е, да, но защо ли са толкова весели?

— Ясно е: защото след малко ще произнесе реч. Къде е секретарят ми?

— Ето ме, господарю!

Секретарят на крал Джакомоне винаги носел под мишница тежка чанта с готови за произнасяне речи. При това най-различни: поучителни, вълнуващи, забавни, но всички — от първата до последната, — пълни с лъжи. Той отворил чантата и извадил папка с надпис: „Реч по въпроса за отглеждането на ориза“.

— Не, в никакъв случай не искам реч по хранителни въпроси. На някой може да му хрумне, че е гладен, и ще ме слуша с нежелание.

— „Реч за откриването на дървеното конче“ — прочел друго заглавие секретарят.

— Това може и да влезе в работа. Всички знаят, че люлеещото се дървено конче съм го измислил аз. Преди да стана крал, дървените кончета не се люлееха.

— Ваше Величество, имам реч и за цвета на косите.

— Чудесно! Точно това е, което ми трябва! — възкликнал Джакомоне и погалил перуката си.

След това грабнал папката и изтичал към балкона. При появата на Негово величество избухнало нещо, което можело да бъде буря от аплодисменти или от неудържим смях. На повечето от придворните се сторило, че се касае за смях и подозрението им още повече се засилило. Джакомоне обаче взел шума за предизвикан от аплодисменти, поблагодарил на поданиците си с ведро усмивка и започнал да чете речта си. Не очаквайте, че ще можете да я прочетете тук така, както я произнесъл; не бихте разбрали нищо от нея, тъй като всичко било казано, разбира се, обратно. Аз сам ще ви я резюмирам и ще превода значението, позовавайки се на паметта на Джелсомино. Крал Джакомоне започнал горе-долу така:

— Какво е главата без коса? Градина без цветя!

— Браво! — викал народът. — Истина е! Истина е! Думата „истина“ възбудила подозрението и на онези придворни, които досега

не подозирали нищо. Но Джакомоне най-спокойно продължил речта си:

— Преди да стана крал на тази страна, хората си скубеха косите от отчаяние. Един след друг гражданите ставаха плешиви и фризьорите оставаха безработни.

— Браво! — възкликнал един гражданин. — Да живеят фризьорите, да живеят перуките!

Джакомоне за миг останал смаян. Споменаването на думата „перуки“ го засегнало дълбоко в сърцето. Във всеки случай той отхвърлил подозренията и продължил да чете речта си:

— Граждани, сега ще ви кажа защо косите с оранжев цвят са по-красиви от косите със зелен цвят.

В този миг един обезпокоен царедворец дръпнал Джакомоне за ръкава и му пошепнал на ухото:

— Ваше Величество, случило се е нещо ужасно!

— Казвай бързо какво се е случило!

— Обещайте ми най-напред, че няма да заповядате да ми отрежат езика, ако ви кажа истината.

— Добре, обещавам.

— Някой е написал по стените, че носите перука и затова именно хората се смеят.

Джакомоне изпуснал от ръцете си листовете, които, полюшквайки се, литнали над народа. Децата се спуснали да ги събират. Той нямало да се разгневи повече, ако му били казали, че се е запалил дворецът. Джакомоне тутакси заповядал на гвардията си да разгони хората от площада, а след това наредил да отрежат езика на придворния, който бил слязъл да види какво става и бил донесъл новината. Нещастникът в бързината си бил помолил да не му отрязват езика, като бил забравил, че за да запази езика си, трябвало да моли да не му режат носа. Тогава най-много можело да му отрежат носа, а езикът му щял да си остане. Гневът на Джакомоне не стихнал и след това. По цялото кралство била разпространена прокламация, с която се обещавали сто хиляди талера, фалшиви, разбира се, на този, който посочи автора на обидата, нанесена на Негово величество. На площада пред двореца, точно до колоната, издигнали гилотина, готова да отсече главата на дръзкия опозорител.

— Майчице! — извикал Дзопино, оттегляйки се по средата на капитела, и опипал шията си. — Не зная как се казва страх на езика на лъжците, но ако се казва смелост, тогава много съм смел.

От благоразумие той останал целия ден в своето убежище. Привечер, когато бил достатъчно сигурен, че не ще има лоша среща, той слязъл от колоната и тръгнал, като се оглеждал сто пъти, преди да направи всяка крачка. Когато слязъл на земята, задните му крака искали веднага да хукнат да бягат, но ето че отново почувствал онзи неприятен сърбеж в предния десен крак.

— Пак се наредих! — измърморил Дзопино. — За да се освободя от този сърбеж, пак трябва да напиша нещо неприятно за Джакомоне. Вижда се, че щом идвам от зида, не ще мога да мина ден от живота си, без да драскам наляво и надясно. А при това тук не виждам стени. Тогава ще пиша хей там.

И именно върху ножа на гилотината с червения тебешир на крака си написал следното ново съобщение за крал Джакомоне:

Мяу!

Истината се разкрива:

на владетеля главата е плешива!

Сърбежът му минал, но Дзопино с безпокойство забелязал, че кракът му се е скъсил с няколко милиметра.

— Аз и така съм си без един крак — измърморил той, — а ако изхабя и другия като писател, тогава с какво ще ходя?

— Междувременно ще ти помогна аз! — обадил се някакъв глас зад гърба му.

Ако бил само глас, Дзопино веднага би могъл да удари на бяг, но гласът бил съпроводен с две твърде здрави ръце, които веднага го хванали за врата. Ръцете и гласът били на една възрастна жена, висока почти два метра, суха и строга...

— Леля Панокиа!

— Именно аз! — казала старата жена. — Сега ще дойдеш с мен. Ще те науча аз как се краде храната на моите котки и как се Драска с тебешир по стените.

Дзопино се оставил да бъде завит в палтото на леля Панокиа, без да протестира, още повече че на входа на двореца се появили няколко стражи.

„Добре че леля Панокиа дойде навреме — помислил си той. — По-добре да съм в нейните ръце, отколкото в ръцете на Джакомоне.“

ДЗОПИНО НАЙ-БЕЗСТРАШНО УЧИ ТУКА ОТНОВО ВСИЧКИ КОТКИ ДА МЯУКАТ

Леля Панокиа отнесла Дзопино вкъщи и го зашила за едно кресло. Да, именно зашила го с игла и конец, сякаш бил рисунка от онези, които се копират за бродирание върху покривка. Зашила го и преди да скъса конеца, направила двоен възел, за да не се разшие.

— Лельо Панокиа — казал Дзопино, като взел цялата работа на шега, — можеше поне да избереш син конец, щеше да отива по-добре на моя цвят. Този оранжев конец е ужасен. Напомня ми перуката на Джакомоне.

— Никак не са важни перуките сега — отговорила леля Панокиа. — Важното е да стоиш мирно и да не ми избягаш като онази вечер. Ти си рядко коте и от тебе очаквам големи неща.

— Аз съм си съвсем обикновено коте — казал скромно Дзопино.

— Ти си коте, което мяука, а такива сега се срещат рядко или поточно — изобщо не се срещат. Сега котките лаят като кучета и, разбира се, лаят твърде зле, защото не са родени за подобно нещо. Аз обичам котките, а не кучетата. Имам седем вкъщи. Спят в кухнята. Всеки път, когато отворят уста, ми идва да ги изхвърля. Сто пъти съм се опитвала да ги науча да мяукат, но не разбират от дума. Изглежда, нямат доверие в мен.

Дзопино започнал да изпитва симпатия към възрастната жена, която, без да подозира, го била спасила от стражите и която понасяла с такава досада котки, които лаят.

— Във всеки случай за котките ще помислим утре — продължила леля Панокиа. — Тази вечер имаме друга работа.

Тя отишла до малък шкаф, взела една книга и показала на Дзопино заглавието: „Трактат върху чистотата“.

— Сега — съобщила леля Панокиа, като се настанила в едно кресло точно срещу Дзопино — ще ти прочета тази книга от първата до последната глава.

— Колко страници са, лелко?

— Не са много: само осемстотин двадесет и четири, включително и съдържанието, което, от мен да мине, няма да ти чета. „Глава първа: Защо не трябва да пишем името си по стените. Името е нещо ценно и съвсем не е за изхвърляне. Ако нарисувате хубава картина, на нея може да се подпишете. Ако изваяте хубава статуя, вашето име достойно може да стои на пиедестала ѝ. Конструирайте една добра машина и ще имате право да я наречете с вашето име. Само ония, които не правят нищо добро на този свят и няма къде да сложат името си, се подписват по стените...“

— Съгласен съм! — казал Дзопино. — Но аз съвсем не съм писал своето име върху стените, а името на крал Джакомоне.

— Мълчи и слушай! „Глава втора: Защо не трябва да се пишат по стените имената на приятелите ни...“

— Имам един-единствен приятел — прекъснал я Дзопино. — Нещо повече, имах, но го изгубих... Не искам да слушам тази глава, защото ме натъжава...

— Ще трябва да я слушаш по принуждение, тъй като не можеш да се мърдаш от мястото си.

В този миг се чул звънец и леля Панокиа станала да отвори. Влязло момиченце на около десет години. Че било момиче, се разбирало само по косата, вързана на „конска опашка“. По всичко останало човек можел да помисли, че е момче, защото носело тесни панталони и риза на квадрати.

— Ромолета! — възкликнал Дзопино изненадан. Момиченцето се вгледало в него и запитало:

— Откъде се познаваме?

— Как така откъде? — отвърнал Дзопино. — Може да се каже, че ти почти си ми майка. Цветът ми не ти ли напомня нещо?

— Напомня ми — отговорила Ромолета — късчето тебешир, което веднъж бях взела назаем от кутията на черната дъска в училище.

— Назаем ли? — запитала леля Панокиа. — А учителката знаеше ли?

— Не успях да ѝ кажа — обяснила Ромолета, — тъй като звънецът удари за обяд.

— Чудесно! — възкликнал Дзопино. — Може дори да се смята, че съм син на онова късче тебешир. Затова съм и образовано коте:

говоря, чета, пиша и смятам. Разбира се, щях да ти бъда признателен, ако ме бе нарисувала с четири крака, но и така съм доволен.

— И аз съм много доволна, че те виждам отново. Кой знае колко много неща имаш да ми разкажеш!

— Тук, изглежда, всички са доволни — намесила се леля Панокиа, — с изключение на мен. Ясно е, че и двамата имате нужда да научите какво пише в тази книга. Ромолета, сядай тук!

Момиченцето приближило един стол и седнало, като свило крака, след като захвърлило обувките си. Леля Панокиа продължила да чете глава трета, в която се обяснявало защо не трябва да се пишат по стените лоши и обидни думи. Дзопино и Ромолета я слушали най-внимателно: Дзопино — защото бил защит и не можел да прави друго, а Ромолета — с весели пламъчета в очите, чието значение ще разберете съвсем скоро.

Като стигнали до десета глава, леля Панокиа започнала да се прозява. Отначало се прозявала по два пъти на всяка страница, след това прозявките станали почести: по три на страница, по четири, след това по една на всеки два реда... после по една на всеки ред... по една на всяка дума... Най-сетне тя се прозяла по-дълго и когато затворила уста, затворили се и очите на добрата жена.

— Винаги става така — обяснила Ромолета, — заспива на средата на книгата.

— Е, а сега какво, трябва да чакаме да се събуди ли? — попитал Дзопино. — Така здраво ме е зашила, че ако искам да се прозея, не бих могъл да си отворя устата. А освен това трябва да побързам да намеря един приятел, когото не съм виждал от снощи.

— За това ще се погрижа аз! — казала Ромолета.

Тя взела ножици и без да вдига много шум, прерязала конците. Дзопино се смъкнал от креслото, скочил на пода и въздъхнал с облекчение.

— Бързо! — прошепнала Ромолета. — Ела да се измъкнем през кухнята.

Мракът в кухнята бил по-гъст от смола, но в един ъгъл се виждали четиринадесет зелени пламъчета.

— Усещам мирис на котки! — казал Дзопино. — Нещо повече, усещам мирис на седем котки.

— Това са котките на леля.

Откъм ъгъла се чул смехът на седемте котки.

— Братко — казал някакъв глас, — освен че си куц, но, изглежда, си и сляп. Не виждаш ли, че сме кучета като теб?

— Ама че лъжливи котки! — извикал, сериозно разгневен, Дзопино. — Имате щастие, че бързам, иначе щях да ви науча да мяукате, като ви изподраскам. И за това нещо леля Панокиа щеше да ми бъде само благодарна.

— Хайде де! — отговорили в хор седемте котки. Дзопино прекосил кухнята, като накуцвал, и отишъл при своите седем събратя.

— Мяу! — измяукал предизвикателно той.

Това накарало седемте котки да се почувстват много неудобно.

— Чухте ли? — казало най-малкото коте. — Наистина знае да мяука.

— Да, и нелошо за едно куче!

— Мяу! — повторил Дзопино. — Мяу-мяу-мяу!

— Сигурно ще е някой от ония, които имитират гласа на котките по радиото — казала най-старата от седемте. — Не му обръщайте внимание. Иска да му ръкопляскаме.

— Мяу! — измяукал пак Дзопино.

— Ако трябва да кажа истината — измърморило едно от седемте котета, — и аз бих искал да мяукам така добре. И ако искате да знаете, омръзна ми вече да лая. Всеки път, когато лая, ме хваща такъв страх, че козината ми настръхва.

— Глупак такъв! — казал Дзопино. — Знаеш ли защо се плашиш? Защото си коте, а не куче!

— Я не обиждай! Стига сме те слушали. Кой те знае какъв си!

— Коте съм като вас!

— Куче или коте, на мен повече би ми харесвало да мяукам! — казало малкото коте.

— А защо не опиташ? — насърчил го Дзопино. — Ще видиш колко е хубаво. В устата си ще усетиш вкус, по-сладък от...

— По-сладък от млякото на леля Панокиа ли? — попитало най-малкото коте.

— Сто пъти по-сладък!

— Струва ми се, че ей сега ще опитам! — казало най-малкото коте.

— Мяу-мяу! — насърчително мяукал Дзопино. — Хайде малко смелост, братя котаци, научете се да мяукате.

И докато Ромолета цяла се тресяла от смях, най-малкото от седемте започнало боязливо да мяука. Второто му пригласяло малко по-силно, а също и третото се присъединило към хора. Само миг след това и седемте започнали да мяукат като седем цигулки, насърчавани с пълен глас от Дзопино.

— Как ви се струва?

— Наистина е сладко.

— По-сладко от мляко със захар!

— Хей, по-тихо! — извикала Ромолета. — Ще събудите леля Панокиа. Хайде, Дзопино, тръгвай!

Но вече било твърде късно, за да могат да се вземат предпазни мерки. Леля Панокиа се била събудила и се появила на вратата на кухнята. Чуло се щракането на ключа на лампата и се видяло лицето на възрастната жена, обляно в сълзи от щастие.

— Котенцата ми, милите! Най-сетне, най-сетне!

Дзопино и Ромолета вече били избягали в двора.

Седемте котета останали за миг разколебани. Гледали господарката си и мяукали с половин глас, без да знаят какво да мислят за сълзите, които бликали от очите ѝ. Те поглеждали към вратата и решили — едно подир опашката на друго — да се измъкнат в двора, без да престават да мяукат.

Леля Панокиа продължавала да бърше сълзите си и да нарежда:

— Чудесни! Чудесни сте ми! А котетата ѝ отговаряли:

— Мяу! Мяу!

Свидетел на това странно зрелище станал обаче скрилият се господин Калимеро, собственик на къщата, който, за да даде и последната стая под наем, се бил заврлял да живее в един тавански килер. Той бил отвратителен човек, грозен като всеки шпионин. Неведнъж господин Калимеро казвал на леля Панокиа да не държи животни вкъщи, но старата жена естествено не му обръщала никакво внимание.

Голяма част от времето си Калимеро прекарвал, като следял от таванското си прозорче какво правят другите. И тази вечер станало така, че именно той видял котките, чул ги да мяукат, чул и леля Панокиа да ги хвали, като повтаряла: „Браво! Чудесно, котетата ми!“

— Най-сетне! — казал Калимеро и потрил ръце. — Ето защо тази стара вещица ходи нагоре-надолу и събира безстопанствени кучета. И не за друго, а за да ги учи да мяукат. Този път ще я поставя на място. Веднага ще напиша писмо до министъра.

И като затворил прозореца, взел писалка, хартия и мастилница и написал:

Господин министре,

Случват се невероятни неща, които поставят на сурово изпитание търпението на гражданите. Госпожа леля Панокиа направи това и това и т. н., и т. н.

Подпис: приятел на лъжата

След това поставил писмото в плик и изтичал да го пусне в пощенската кутия. За нещастие точно когато Калимеро се връщал къщи, Ромолета и Дзопино се били спрели на улицата, за да правят нещо, за което заслужавали да им бъдат прочетени още десетина глави от книгата на леля Панокиа. Както вече знаете, от време на време Дзопино усещал особен сърбеж и тогава трябвало да пише по стените. Тъкмо тогава той пак се подчинявал на този сърбеж, а Ромолета го наблюдавала с известна завист, тъй като нямала в джоба си парченце тебешир. Но нито единият, нито другият забелязали, че Калимеро е зад тях.

Още като ги видял, шпионинът разбрал, че става нещо тайно. Притаил се в един вход и оттам съвсем спокойно и удобно можал да прочете новото съобщение на Дзопино, което гласяло:

Замяukat ли котките — същия ден Джакомоне ще падне, от гръм поразен!

Дзопино и Ромолета едва се отдалечили, когато Калимеро се затичал към къщи, потривайки ръце, и написал до министъра следното писмо:

„Ваше превъзходителство,

В състояние съм да ви съобщя, че авторите на писанията по стените, които обиждат нашия владетел, живеят у госпожа леля Панокиа. Касае се за нейната внучка Ромолета и за едно от кучетата, които тя е прибрала, за да ги учи да мяукат, противно на всички закони. Сигурен, че ще ми изплатите обещаното възнаграждение от сто хиляди фалшиви талера, подписвам се: Калимеро Полицата“

Междувременно на улицата Дзопино забелязал с известна загриженост, че неговият десен крак се бил скъсил с още няколко милиметра.

— Трябва да намеря начин да пиша, без да изхабявам крака си! — казал той и въздъхнал.

— Почакай! — казала Ромолета. — Колко съм глупава, че не се сетих по-рано. Познавам един художник, който живее тук наблизо. Неговата мансарда е винаги отворена, тъй като е беден като черковна мишка и не се страхува от крадци. Ще можеш да влезеш и да вземеш назаем някоя и друга боя и дори цяла кутия. Ела, ще ти покажа пътя и след това ще се върна вкъщи, тъй като не искам леля Панокиа да се безпокои за мен.

БАНАНИТО — ИЗВЕСТЕН ХУДОЖНИК В СТРАНАТА, СВОИТЕ ЧЕТКИ ЗАХВЪРЛЯ И ГРАБВА КАМАТА

Съвсем сам в своята мансарда, художникът Бананито тази вечер не успял да заспи. Приседнал на едно столче, той наблюдавал картините си и тъжно размишлявал:

— Нещо им липсва. Ако не им липсваше това нещо, щяха да бъдат шедьоври. Но какво им липсва? Ето това е въпросът!

Точно в този миг Дзопино, който се бил покатерил на покрива и възнамерявал да влезе през прозореца, без да безпокои домакина, скочил на корниза.

„О, о, още сме будни! — измяукал наум Дзопино. — Ще почакам тук. Не искам да нахалствам. Когато Бананито заспи, ще му поискам назаем боите, без да ме усети. Междувременно я да хвърля поглед на картините му.“

Дъхът му спрял от това, което видял.

„Струва ми се — помислил Дзопино, — че има нещо в повече. Ако не беше то, картините щяха да са приемливи. Но какво точно е в повече? Има много крака! Онзи кон например има направо тринадесет крака. Като си помисля, че аз имам само три... Има и много носове: онзи портрет там има три носа. Съвсем не му завиждам на този господин: ако го хване хрема, ще трябва да употребява три носни кърпи едновременно. Но какво прави сега художникът?“

Бананито бил станал от столчето и си казвал:

„Може би липсва малко зелено... Да, да, точно това трябва да липсва.“

Той взел тубата със зелена боя, изстискал я върху палитрата и започнал да я нанася с четка върху всички картини: върху краката на коня, върху носовете на портрета, в очите на една госпожа, която била нарисувана с шест очи — по три от двете страни на лицето. След това

Бананито отстъпил няколко крачки и примижал, за да може да прецени резултата от своята работа.

— Не, не! — измърморил художникът. — Трябва да липсва нещо друго. Картините са грозни, както и преди.

Дзопино не могъл да чуе тези думи от наблюдателния си пост, но видял как Бананито тъжно навел глава.

„Обзалагам се, че не е доволен — помислило си котето. — Не бих искал да съм в положението на онази жена с шест очи, когато ѝ отслабне зрението. Кой знае колко много ще струват три чифта очила!“

Бананито взел друга туба, изстискал я върху палитрата и отново започнал да маже с четката картините, като подскачал из стаята като кон.

— Навярно трябва малко жълто... — говорел си той. — Сигурен съм, че трябва малко жълто.

„Оплескахме я! — помислил си Дзопино. — Сега ще направи страшна каша!“

Но Бананито вече бил захвърлил на земята палитрата и четката и ги тъпчел с крака, като скубел косите си.

„Ако продължава така — казало си котето, — главата му ще заприлича на главата на крал Джакомоне. Трябва да направя нещо, за да го успокоя. Да, но ако се обиди? Никой не обръща внимание на котешки съвети, а и при това почти никой не разбира котешки език.“

Бананито най-сетне се смилил над косите си.

— Стига! — решил той. — Ще взема от кухнята един нож и ще нарежа на парчета картините. Най-голямото парче трябва да бъде по-малко от конфета. Вижда се, че не съм роден за художник!

„Кухнята“ на Бананито била масичката в един от ъглите на мансардата, на която имало котлон, тенджерка, паница, вилици и лъжици. Масичката се намирала точно под прозореца и Дзопино трябвало да се скрие зад една ваза с цветя, за да не бъде забелязан. Но дори и да не се криел, Бананито нямало да го види, тъй като очите му били пълни със сълзи, едри като орехи.

„Сега какво ли прави? — питал се Дзопино. — Като че взема лъжица. Сигурно е гладен... Не, оставя лъжицата и взема вилица. Оставя и нея и взема нож. Започвам да се безпокоя. Дали няма намерение да убие някого? Кой знае, може би своите критици! Всъщност, щом картините му са толкова грозни, той трябва да се

радва, тъй като когато ги изложи, хората не ще могат да кажат истината. Всички ще трябва да казват, че са шедьоври и той ще спечели чувал пари.“

Докато Дзопино разсъждавал така, Бананито извадил от чекмеджето точило и започнал да точи ножа.

— Искам да реже като бръснач! От моите произведения не бива да остане и следа!

„Ако възнамерява да убие някого — помислил си Дзопино, — навярно иска да бъде напълно сигурен, че ударът му ще успее. Ами ако е решил да се самоубие? Това ще бъде по-лошо от престъпление! Сега вече трябва да направя нещо! Няма време за губене. Капитолийските гъски спасиха Рим и аз мисля, че едно куцо коте също би могло да спаси един отчаян художник.“

И нашият малък герой скочил в стаята с трите си крака, като мяукал отчаяно. В същия миг вратата се отворила и в мансардата влязъл изпотен, задъхан, покрит в прах и вар... Познайте кой?

— Джелсомино!

— Дзопино!

— Колко се радвам, че отново те виждам!

— Но ти ли си наистина, скъпи Дзопино!

— Моля ти се, ако се съмняваш, преброй краката ми!

И пред очите на художника, който останал с ножа в ръка и с отворени уста, Джелсомино и Дзопино се прегърнали и затанцували, преливащи от радост.

По каква именно случайност нашият тенор изкачил тъкмо това стълбище, отворил тъкмо тази врата, и то тъкмо в този миг, ще ви обясня ей сега от игла до конец.

ЗАСПИ ЛИ, ДЖЕЛСОМИНО ЗАПОЧВА ДА СИ ПЕЕ И ДОМИСОЛ СРЕД МРАКА ОТКРИВА ГО КЪДЕ Е

Джелсомино, както може би ще си спомните, бил заспал в една изба върху куп въглища. За легло, разбира се, не било много удобно, но когато човек е млад, не държи много на удобствата. Буците въглища, които му убивали, не попречили на Джелсомино дори да сънува.

По едно време, както си спял, той затананикал. Много хора имат навик да говорят насън, а Джелсомино — да тананика. След като се събудел, той не си спомнял нищо. Гласът му изигравал тези шеги — може би за да си отмъсти за дългото мълчание, което Джелсомино му налагал през деня. Нощем гласът му си връщал за всички случаи, когато неговият господар го задушавал в гърлото.

Но когато Джелсомино си тананикал „тихичко“, вдигал достатъчно шум, за да събуди половината град. Хората се подавали възмутени по прозорците и питали:

— Какво правят нощните пазачи? Няма ли кой да накара този пияница да млъкне?

Нощните пазачи напразно тичали нагоре-надолу, улиците навсякъде били пусти.

Сега се събудил и директорът на градската опера, който живеел на другия край на града, на около десетина километра от избата, в която спял Джелсомино.

— Какъв изключителен глас! — възкликнал той. — Това се казва тенор! Кой ли е този човек? Ако само мога да го откроя, как бързо ще изпълня с публика операта! Този човек би могъл да ме спаси.

Трябва да отбележим наистина, че от известно време операта в този град била в криза, нещо повече, пред фалит. В Страната на лъжците певците били малко, а и те смятали за свой дълг да пеят фалшиво. И ясно защо: ако пеели добре, публиката викала: „Куче, престани да лаеш!“; ако пеели фалшиво, публиката викала: „Браво,

брависимо! Бис!“ А общо взето певците предпочитат да им викат „браво“, отколкото да пеят добре.

Директорът на операта се облякъл набързо, излязъл на улицата и се отправил към центъра на града, откъдето му се струвало, че идва гласът. Няма да ви разказвам колко пъти му се струвало, че вече е открил мястото.

— Трябва да е в тази къща! Гласът иде от онзи прозорец там горе, в това няма съмнение.

След неколкочасово търсене, смъртно изморен и готов да се откаже, най-сетне стигнал до избата на Джелсомино и можете да си представите изненадата му, когато при бледата светлина на запалката си установил, че изключителният глас излиза от гърлото на едно заспало върху въглищата момче.

— Щом пее така силно, като спи, мога да си представя какво ще бъде, като е буден! — заключил директорът на операта, потривайки ръце. — Този човек е златна мина и както се вижда, той и не подозира това. Аз ще бъда единственият миньор и на негов гръб ще направя огромно състояние.

Той събудил Джелсомино и му се представил:

— Аз съм маестро Домисол. Изминах десет километра пеш, за да те откроя. Ти непременно трябва да пееш в операта, и то още утре вечер. Хайде, ставай да вървим вкъщи и да направим една репетиция!

Джелсомино се опитал да откаже. Обяснявал, че му се спи, но маестро Домисол му обещал широко и удобно легло. Джелсомино му обяснявал, че никога не е учил музика, но маестро се закълел, че човек с такъв глас няма никаква нужда дори да познава нотите. А в това време и самият глас на Джелсомино напирал:

— Смелост! Нали искаше да станеш певец? Приеми! Може би това ще бъде началото на твоето щастие.

Маестро Домисол сложил край на разискванията, като грабнал Джелсомино за ръка и го повлякъл насила след себе си. Завел го в дома си, седнал пред пианото, ударил един акорд по клавиатурата и заповядал:

— Пей!

— Няма ли да бъде по-добре да отворим прозорците? — попитал плахо Джелсомино.

— Не, не желая да безпокоя съседите.

— Какво да пея?

— Каквото искаш! Изпей някоя песничка от твоя край!

Джелсомино подхванал една песничка от своя край, като се мъчел благоразумно да пее тихичко и гледал с широко отворени очи към стъклата на прозорците, които треперели до счупване и малко им трябвало да станат на сол.

Стъклата не се счупили, но още в началото на втората строфа полилеят станал на парчета и стаята потънала в мрак.

— Отлично! — извикал маестро Домисол, като запалил свещ. — Прекрасно! Чудесно! От тридесет години в тази стая пеят тенори, а досега никой не е успял да счупи дори една чашка за кафе.

В началото на третата строфа със стъклата на прозорците се случило това, от което Джелсомино се страхувал. Маестро Домисол станал от пианото, спуснал се към него и го запрегръщал.

— Слушай, момчето ми — викал той, като плачел от ентузиазъм, — това е най-доброто доказателство, че не съм се излъгал. Ти ще станеш най-големият певец на всички времена! Публиката ще откачи колелата на автомобила ти, за да те носи на ръце към славата.

— Да, но аз нямам автомобил! — казал Джелсомино.

— Ще имаш десет, ще имаш по един за всеки ден от годината. Благодарни на небето, че си срещнал маестро Домисол. Хайде, изпей още една песен.

51

Джелсомино опитал друга песен. За първи път някой го хвалел, че пее добре. Той не бил суетен, но хвалебствията се харесват на всички. Изпял още една песен, като този път дал малко по-голяма свобода на гласа си, но съвсем малко по-голяма, и то само на едно-две места. Това обаче било достатъчно, за да се развихри истинска буря.

Стъклата на прозорците на близките къщи зазвънтели едно след друго. Изплашените съседни се подавали на прозорците:

— Земетресение! Помощ! Спасявайте се кой както може!

Колите на пожарната команда хвърчали тревожно и свирели със сирените си. Улиците веднага се изпълнили с хора, които бягали към полето, като носели в ръце спящи деца и тикали колички, натоварени с покъщнина.

Маестро Домисол не се побирал в дрехите си от радост:

— Великолепно! Страхотно! Невиждано!

Той целунал сто пъти Джелсомино и изтичал да вземе шал, за да увие гърлото му и да го предпази от евентуално въздушно течение. След това го завел в столовата и му сложил ядене, което би стигнало да нахрани десет безработни.

— Яж, момчето ми, яж! — непрекъснато го канел маестрото. — Ето това пиленце е отлично за високите тонове. А онази овнешка плешка е много препоръчителна за уплътняване на ниските тонове. Яж! От днес ти си мой гост. Ще живееш в най-хубавата стая на къщата ми. Ще направим специална облицовка на стените, за да можеш да се упражняваш колкото си искаш, без да те чува никой.

На Джелсомино му се искало да изтича и да успокои изплашените хора или най-малкото да телефонира на пожарната команда, за да ѝ спести излишните курсове, но маестро Домисол не му позволил:

— Остави тази работа, момчето ми! Ако си признаеш, ще трябва да плащаш всички изпочупени стъкла, а сега нямаш нито стотинка. Може и да те арестуват, а попаднеш ли веднъж в затвора, сбогом, музикална кариера!

— А ако причиня повреди и на театъра?

Домисол избухнал в смях:

— Театрите са направени специално за да могат певците да пеят в тях. Те могат да издържат не глас, а бомба. Сега иди да си легнеш, а аз ще приготвя афиш и ще го дам веднага за отпечатване.

ТУК ДЖЕЛСОМИНО ПЕЕ В ТЕАТЪРА И КРАЛСКАТА ПЕРУКА Я ОТНАСЯ ВЯТЪРА

Сутринта, когато гражданите се събудили, намерили разлепен по целия град следния афиш:

Тази сутрин (но не точно в 48 часа) отвратителният тенор Джелсомино,

истинско куче сред кучетата,

след многобройните му неуспехи и освирквания в най-големите оперни театри на Европа и Америка

съвсем няма да пее в градската опера.

Гражданството се умолява да не посети концерта.

Входните билети са безплатни.

Естествено тези думи трябвало да се разбират обратно и гражданите разбрали смисъла на обявата. Вместо „неуспехи“, трябвало да се разбира „триумфални успехи“, а това, че „съвсем няма да пее“, означавало тъкмо обратното: че Джелсомино ще пее точно в 48 часа, т. е. точно в 21 часа.

Джелсомино съвсем не искал да се споменава Америка.

— Та аз никога не съм бил в Америка! — протестирал той.

— Именно затова ще го пишем — настоявал маестро Домисол. — Това е лъжа и затова тъкмо така трябва да бъде написано. Ако беше ходил в Америка, трябваше да пишем, че си бил в Азия. Такъв е законът! Но ти не мисли за закона, а за пеенето!

Цялата сутрин, както нашите читатели вече знаят, била доста напрегната (тъкмо тогава станали известни думите на Дзопино, написани на фасадата на двореца). Следобед спокойствието отново се възстановило и много преди двадесет и един часа салонът на операта, както писали след това вестниците, бил „безлюден като пустиня“, с което искали да кажат, че бил претъпкан.

Публиката масово се стекла с надеждата да чуе истински певец. И наистина маестро Домисол, с цел да напълни салона, лично се погрижил да разпространи най-страхотни слухове за Джелсомино.

— Носете си памук, за да си запушите ушите — разправяли из града агентите на Домисол. — Този тенор е нещо ужасно и ще ви накара да изпитате адски страдания.

— Представете си десет бесни кучета, които лаят едновременно. Прибавете след това хор от сто котки, на които някой е запалил опашките, смесете го с писъка на една сирена на пожарната команда, ето това действително би наподобявало гласа на Джелсомино.

— Направо казано, чудовище!

— Истинско чудовище! Би трябвало да квака в блатата като жабок, а не в оперните зали. Нещо повече, би трябвало да пее под водата и да има някой, който да му натиска главата, за да не може да си вземе въздух и да се удави като бясно коте.

Тези приказки се разбирали обратно, както всичко друго в Страната на лъжците. Сега разбирате защо още много преди девет часа салонът бил претъпкан до такава степен, че игла да хвърлите, нямало да има къде да падне.

Точно в девет часа пристигнал в кралската ложа Негово величество Джакомоне I с оранжевата си перука, която носел с голямо достойнство. Всички присъстващи станали прави, поклонили се и отново седнали по местата си, като полагали усилия да не поглеждат перуката. Никой не си позволил да направи и най-малкия намек за станалия сутринта инцидент. Всички добре знаели, че салонът гъмжи от шпиони, готови да си запишат в бележника кой какво е казал. Домисол, който с нетърпение очаквал появянето на владетеля, погледнал какво става в салона през една дупка на завесата, дал знак на Джелсомино да бъде готов, а сам той отишъл при оркестъра. При първия сигнал на диригентската палка прозвучали и първите акорди на националния химн, който започвал така:

Да живее мъдрият ни крал!

Да пребъдат къдрите му с цвят на портокал!

Никой, разбира се, не посмял да се засмее. Имало хора, които после се клеели, че в този миг Джакомоне леко се изчервил, трудно е обаче да им се вярва, защото за да изглежда по-млад, тази вечер той си бил сложил дебел пласт пудра.

Когато Джелсомино се появил на сцената, агентите на Домисол дали знак за виковете и освиркването:

— Долу Джелсомино!

— Махай се, куче!

— Върни се в благото, жабок такъв!

Джелсомино посрещнал тези и други подобни викове с голямо спокойствие, прокашлял се и изчакал салонът да затихне. След това започнал първата песен от програмата с възможно най-тих глас, като стискал така устните си, че отдалеч изглеждало, сякаш пее със затворена уста. Той запял една обикновена песничка от своя край, но я пял с такова чувство, че скоро салонът се изпъстрил с носни кърпи. Хората не успявали да изтрият сълзите си. Песничката завършила с леко извишаване на гласа, но Джелсомино не само не се стараел да засили, а обратното, да снижи гласа си. И въпреки това той не успял да избегне една дузина „так-пум“. Много от лампите, които осветявали сцената, се пръснали, финалът бил заглушен от страшните викове и свиркането на публиката. Всички станали прави и започнали да викат:

— Върви си! Палячо! Не се показвай повече! Иди да правиш серенади на китовете!

Изобщо, ако вестниците могли да пишат истината, щели да съобщят: „Ентусиазмът бе неудържим!“

Джелсомино се поклонил и започнал втората песен. Този път трябва да признаем, че той малко се поотпуснал, тъй като харесвал песента, а да пее била единствената му страст. Публиката го слушала в екстаз. Джелсомино забравил, че трябва да бъде благоразумен, и взел височина, която предизвикала възторг на километри разстояние у хората, които не могли да намерят място в салона.

Джелсомино очаквал нови ръкопляскания или — по-добре казано, нова буря от освирквания и обиди. Вместо това, избухнал всеобщ смях, който го накарал да се вцепени. Публиката сякаш го забравила и като му обърнала гръб, гледала в една-единствена точка. Джелсомино също се загледал нататък и от това, което видял, кръвта замръзнала във вените му и гласът — в гърлото му. Високите тонове не успели да съборят тежките полилеи в салона, но затова пък резултатът бил много по-лош: оранжевата перука отлетяла от главата на крал Джакомоне. Владетелят барабанел нервно с пръсти по парапета на ложата и се мъчел да разбере на какво се дължи веселието. Бедният, той изобщо не подозирал нищо, а и никой не смее да му каже истината, като си спомнял твърде добре какво станало сутринта с езика на прекалено ревностния придворен.

Домисол, който бил с гръб към салона, дал знак на Джелсомино да започне третата песен.

„Ако Джакомоне се излага — помислил си Джелсомино, — защо и аз да правя същото? Този път искам да пея наистина добре.“

И той запял добре, обзет от някакво страшно вдъхновение, и гласът му така мощно зазвучал, че още при първите тонове сградата започнала да се разпада. Най-напред паднали тежките полилеи, като затиснали неколцина от публиката, които не успели навреме да избягат. След това паднал един ред от ложите — централният, на който била кралската ложа. За свое щастие Джакомоне вече бил напуснал салона. Когато се погледнал в огледалото, за да провери дали не трябва да напудри отново бузите си, той с ужас открил, че е без перука.

После се говорело, че още същата вечер заповядал да отрежат езиците на всички придворни, които били с него в салона и които не му съобщили за злощастния случай.

Докато Джелсомино продължавал да пее, публиката панически бягала към изходите. Когато паднали и последната редица ложи, и целият балкон, в залата останали само Джелсомино и Домисол. Първият продължавал да пее със затворени очи, забравил, че е в театър, и отдал се напълно на удоволствието от пеенето, а Домисол, напротив, с широко отворени очи си скубел косите и крещял:

— Какво стана с театъра ми! Разорен съм! Разорен съм!

На площада пред операта публиката този път ентусиазирано викала:

— Браво! Браво!

Този път обаче хората викали по такъв начин, че телохранителите на Джакомоне се спогледали и един от тях казал:

— Дали не му викат браво, защото пее добре, а не защото пее лошо?

Джелсомино завършил с такъв финал, че раздвижил дори купчината развалини от сградата, откъдето се вдигнал огромен облак прах. Едва тогава той разбрал какво е направил. Тогава видял и Домисол, който заплашително размахвал диригентската палка, като се опитвал да го достигне, газейки планина от развалини.

„Кариерата ми като певец е свършена — помислил си Джелсомино и изпаднал в пълно отчаяние. — Да се опитам поне да спася кожата си.“

Той се измъкнал през една дупка на стената, излязъл на площада и прикривайки лицето си, се смесил с народа. След това се добрал до една безлюдна улица и хукнал като луд. Домисол, който не го изпускаше от погледа си, тичал след него и викал:

— Спри се, нещастнико! Плати ми театъра!

Джелсомино свил в една тясна уличка, вмъкнал се в първия срещнат вход, изкачил се по стълбите до тавана, блъснал вратата и... ето го в ателието на Бананито в същия миг, в който Дзопино влизал през прозореца.

АКО ЕДИН ХУДОЖНИК СИ ЗНАЕ ЗАНАЯТА, РИСУНКИТЕ МУ ТРЪГВАТ САМИЧКИ ПО ЗЕМЯТА

Бананито останал с отворена уста, като слушал Джелсомино и Дзопино да си разказват преめждията. Той продължавал да държи в ръка ножа, но вече дори не си спомнял защо го бил взел.

— Какво искахте да правите? — попитал го Дзопино с известно подозрение.

— Та това се питам и аз! — отговорил му Бананито. Достатъчно било обаче да се огледа наоколо, за да изпадне отново в най-черно отчаяние: картините му продължавали да стоят по местата си все така грозни, както в глава девета на нашия разказ.

— Както виждам, вие сте художник! — казал почтително Джелсомино, който дотогава нямал достатъчно време да открие това.

— Мислех се за такъв! — казал тъжно Бананито. — Мислех си, че съм художник. Но, изглежда, най-добре ще е да сменя професията си. И ще избира такава, при която цветовете ще имат най-малко значение. Ще стана например гробар и тогава ще работя само с черния цвят.

— Да, но в гробищата има и цветя! — забелязал Джелсомино. — На тази земя няма нищо, което да е само черно.

— Въглищата! — казал Дзопино.

— Но когато са запалени, те излъчват червена, бяла, синя светлина!

— Да, но черното мастило си е черно и толкоз!

— Но и с черно мастило могат да се напишат толкова пъстри и весели истории.

— Предавам се! — казал Дзопино. — Добре че не се обзаложих на един крак. Сега щяха да ми останат само два.

— Трябва да направя нещо — въздъхнал Бананито.

Като се разхождал из мансардата, Джелсомино се спрял пред портрета на мъж с три носа, който вече бил направил впечатление и на Дзопино.

— Кой е този?

— Един виден царедворец!

— Щастлив е, че има три носа: така ще усеща приятните аромати три пъти по-силно.

— О, това е дълга история. Като ми поръча да му направя портрета, изрично поиска да му нарисувам три носа. Дълго спорихме. Отначало исках да му нарисувам само един, после му предложих да се задоволи поне с два, но в края на краищата нямаше какво да се прави: той настояваше — или три, или никакъв портрет! А виждате ли какво излезе от тази работа? Плашило за непослушните деца!

— Изглежда, положението е същото и с този кон. Кралски кон ли е? — запитал Джелсомино.

— Кон ли? Не виждате ли, че е крава?

Джелсомино се почесал по врата.

— Може и да е крава, но на мен ми се струва, че е кон. Или по-точно казано, щеше да е кон, ако имаше четири крака, а не тринадесет, както има той. С тринадесет крака можеха да се нарисуват три коня и пак щеше да остане един крак в повече.

— Да, но кравите имат тринадесет крака — протестираше Бананито. — Така учат и децата в училище!

Джелсомино и Дзопино се спогледали, като че искали да си кажат: „Ако беше лъжливо коте, щяхме да го научим да мяука, но на какво можем да научим този нещастник?“

— Според мен — казал Джелсомино — картината ще стане по-хубава, ако се махне някой и друг крак.

— Да, но после ще ми се смеят всички, а критиците ще предложат да бъда изпратен в лудницата. Ах, сега си спомням какво исках да направя с ножа: исках да нарежа на парчета картините си. И сега веднага ще направя това!

Той отишъл да вземе ножа и се върнал със заплашителен вид пред картината, на която в пълен безпорядък били нарисувани тринадесетте крака на коня, наричан от него крава.

Бананито вдигнал ножа, за да нанесе първия удар, но изведнъж като че ли променил намерението си.

— Това е резултат на толкова месечен труд! — въздъхнал той. — Мъчително е да го унищожиш със собствените си ръце.

— Ето един хубав израз! — казал Дзопино. — Когато си взема бележник, ще си го запиша, за да си го припомням. Но преди да нарежете картината, защо не опитате да направите това, което казва Джелсомино?

— Е, добре! — съгласил се Бананито. — Какво ще загубя от това? Никога не е късно да нарежа картините на парчета.

Той започнал ловко да стърже с ножа боята, докато изчезнали пет от тринадесетте крака.

— Струва ми се, че вече изглежда по-добре — насърчавал го Джелсомино.

— Тринадесет без пет прави осем — казал Дзопино. — Ако картината изобразяваше два коня, всичко щеше да е наред. Извинете, исках да кажа — две крави.

— Да махна ли още някой крак, а? — попитал Бананито и без да чака отговор, изтрил още два крака.

— Посоката е добра, смелост! Смелост! Още малко и — готово! — възкликнал Дзопино.

— Сега как ви се струва?

— Оставете само четири крака и да видим какво ще стане.

Когато краката останали четири, от платното се чуло радостно цвилене и веднага след това конят скочил на пода и обиколил мансардата в ситен тръс.

— Най-сетне, най-сетне, сега започвам да се чувствам по-добре. Там вътре бе наистина много тясно! — казал конят. Като минал край едно малко огледало, закачено на стената, конят се огледал критично, а след това самодоволно изцвилел:

— Колко съм красив! Наистина съм красив кон! Господа, просто не зная как да ви благодаря. Ако някога попаднете в моя край, ще ви дам възможност да поездите.

— В кой край? Хей, спри се, спри се! — викнал подир коня Бананито.

Но конят вече бил изскочил през вратата право на стълбището. Чувал се само тропотът от четирите му копита, като скачал от площадка на площадка. Малко след това нашите приятели видели от

прозореца прекрасното животно да прекосява уличката и да се отправя към полето.

От вълнение Бананито плувнал в пот.

— И все пак — казал той, когато успял да си поеме дъх, — това наистина беше кон! Щом той го казва, трябва да му вярвам. А като си помисля, че в училище с неговата фигура ме учиха да пиша буквата „к“ в думата крава!

— Карай, карай по-нататък! — настоял Дзопино с ентузиазъм. — Хайде да опитаме с друга картина!

Бананито отишъл при картината, която изобразявала камила с три гърбици: те приличали на дюни в пустинята. Започнал да стърже, стъргал, стъргал и най-сетне останали само две.

— Вече е по-добре — мърморел си той и продължавал трескаво да работи. — И тази картина започна да става хубава. Ах, дали и тя ще се превърне в истинска жива камила?

— Когато стане достатъчно хубава — да! — казал Джелсомино.

Но нищо не се случило: камилата продължавала да си стои на платното неподвижна, безразлична, като че нищо не я засягало.

— Опашките! — извикал изведнъж Дзопино. — Тя има три опашки, достатъчно за цяло камилско семейство.

Когато изчезнали излишните опашки, камилата най-тържествено слязла от платното, отдъхнала си с облекчение и отправила благодарствен поглед към Дзопино:

— Добре че се сети за опашките! Иначе рискувах да остана завинаги в тази мансарда. Знаете ли дали има пустини тук наоколо?

— Има една в центъра на града — казал Бананито. — Тя е обществена пустиня, но по това време е затворена.

— Той иска да каже, че има обществена градина — обяснил Дзопино на камилата. — Истински пустини е трудно да се намерят на по-близко разстояние от две-три хиляди километра. Но гледай да не те видят пазачите, в противен случай ще свършиш в зоологическата градина.

Преди да си тръгне, камилата също се огледала в огледалото и намерила, че е хубава. След това прекосила уличката в лек тръс; един нощен пазач, който я видял, не повярвал на очите си и започнал да се щипе, за да се събуди.

— Изглежда, започвам да остарявам — заключил той, когато камилата се скрила от погледа му. — Вече заспивам, когато съм на служба, и сънувам, че съм в Африка. Трябва да внимавам, иначе ще ме уволнят.

Нищо не можело вече да спре Бананито. Никаква заплаха със смърт или анонимно писмо. Той скачал от една картина на друга, работел с ножа и сияел от радост:

— Това се казва хирургия! За десет минути направих повече операции, отколкото професорите в болницата правят за десет дни.

Щом се очистели от лъжите, с които били пълни, картините ставали хубави, а ставайки хубави, те ставали верни и направо живи. Кучета, овце, кози скачали от платната и тръгвали по света, като търсели място, където ще могат да бъдат щастливи, а котките направо тръгвали да ловят мишки.

Бананито нарязал на парчета само една картина — портрета на царедвореца с трите носа. Имало опасност, ако му остави само един нос, и той да скочи от платното и да накаже художника, че е нарушил заповедите му. Джелсомино му помогнал да го направи на конфети.

Дзопино започнал да тършува с вид на човек, който търси нещо, и от недоволния му израз се разбрало, че не може да намери онова, което търсел.

— Конне, камили, придворни — мърморел той, — а нито парченце сирене. Дори плъховете бягат далеч от тази мансарда. Миризмата на глад не харесва никому. Гладът мирише по-лошо и от отрова.

Като надникнал в един тъмен ъгъл, той открил малко платно, една покрита с прах картинка, на задната страна на която живеела стоножка, която, обезпокоена от Дзопино, хукнала да бяга със стоте си крака. Те наистина били сто и тя нямало да се обиди, ако Бананито ѝ нарисува един-два повече. Картинката представлявала нещо, което с много добра воля можело да се сравни със сложена маса. Върху една чиния например имало някакво чудовищно животно, което би могло да бъде печено пиле, ако имало само два крака, а така, както било нарисувано, приличало на роднина на стоножката.

„Ето една картина — помислил си Дзопино, — която бих желал да видя в действителност. Пиле с двадесетина кълки, какво удобство за едно семейство, за един гостилничар, за едно изгладняло коте! Жалко,

че трябва да се изтрият повечето от краката, но няма какво да се прави. Пак ще остане достатъчно за следобедна закуска за трима души.“

Дзопино занесъл картината на Бананито и го помолил да поработи и върху нея с ножа си.

— Да, но пилето е варено — възразил Бананито. — Как може да оживее?

— На нас ни трябва именно варено, а не живо! — отговорил Дзопино.

На тази забележка художникът нямало какво да отговори, още повече че в този момент и той си спомнил, че не е хапвал нищо от предната вечер, погълнат изцяло от своята живопис.

Пилето не оживяло, но от картината изпаднало истинско, изпущащо пара и аромат пиле — като че току-що извадено от тенджерата.

— Няма съмнение, че като художник ще направиш кариера — казал Дзопино, захапвайки едното крило (двете кълки оставил за Джелсомино и Бананито), — но като готвач си ненадминат.

— Добре би било да има и малко вино — казал изведнъж Джелсомино, — но по това време кръчмите са затворени, а и да са отворени, няма полза, тъй като нямаме пари.

В този миг на Дзопино му дошла нова идея:

— Защо не нарисуваш чаша вино, а още по-добре — бутилка?

— Ще се опитам! — отговорил художникът, който още горял от ентузиазъм.

Той нарисувал една бутилка с вино и когато го оцветил, то станало толкова хубаво, че ако Джелсомино не побързал да хване бутилката, виното щяло да се разлее по пода.

Тримата приятели вдигнали тост за живописиста, за певческото изкуство и за котетата. Но при последния тост Дзопино се натъжил и трябвало дълго да го молят, за да каже какво му тежи на сърцето.

— И все пак — решил да заговори най-сетне той — аз съм сбъркано коте като онези по платната допреди половин час. Имам само три крака и дори не мога да кажа, че съм изгубил четвъртия си във войната или под трамвая, защото ще излъжа. Кой знае дали Бананито...

Нямало нужда да добави нищо друго. Художникът вече взел четката и за миг изрисувал един хубав котешки крак, който щял да се

хареса дори на Котарака с чизми. И най-доброто било, че кракът веднага се залепил на съответното място на тялото на Дзопино, който най-напред с несигурна стъпка, но после все по-уверено опитал да ходи с него из мансардата.

— Ах, красотата! — започнал да мяука той. — Просто се родих. Толкова различен се чувствам сега, че направо бих искал да си сменя името.

— Какъв съм глупак! — извикал Бананито, като се ударил по челото. — Нарисувах този крак с маслени бои, докато другите ти крака са направени с тебешир.

— Нищо, нищо! — казал Дзопино. — Ще карам с него така, както си е. Ще си запазя и старото име, защото като размислих — пак ми подхожда. Предният ми десен крак се скъси най-малко с половин сантиметър от писането по стените.

Бананито настоял на всяка цена да отстъпи леглото си на Джелсомино. Той си легнал на земята върху куп стари платна. Дзопино се настанил в джоба на палтото на Бананито, закачено на вратата, и сънувал куп чудни сънища.

ДЗОПИНО ВЕСТНИКА РАЗГРЪЩА И ПОПАДА НА ТВЪРДЕ НЕПРИЯТНА ИЗНЕНАДА

Бананито излязъл от вкъщи рано сутринта, въоръжен с четки, платна и ентузиазъм и изгарящ от нетърпение да покаже колкото се може по-скоро своето майсторство на всички. Джелсомино още спял, но Дзопино придружил донякъде художника, като го съветвал:

— Рисувай цветя и ги продавай. Сигурен съм, че ще се върнеш с цял чувал фалшиви пари, толкова необходими в тая чудновата страна. Рисувай цветя, каквито няма през този сезон. Хората лесно могат да си купят другите от цветарниците. И още нещо: не рисувай мишки, защото ще изплашиш жените. Казвам ти го за твое добро, съвсем друго е с мен: аз бих ги схрускал с удоволствие.

След като се разделил с Бананито, Дзопино купил вестник, за да направи удоволствие на Джелсомино, като му покаже какво пише в печата за неговия концерт. Вестникът се наричал „Съвършен лъжец“ и, разбира се, целият бил пълен с лъжливи съобщения или такива, които трябвало да се разбират обратно.

Една статия например била озаглавена „Голяма победа на състезателя Персикети“. А ето и самия текст на информацията: „Известният шампион по бягане с чувал Флавио Персикети вчера спечели десетия етап от обиколката на кралството, откъсвайки се с двадесет минути от Ромоло Барони, стигнал втори, и с тридесет минути и петнадесет секунди от Пиеро Клементини, пристигнал трети. Групата, пристигнала един час след победителя, е била водена от Пасквалино Балсимели.“

Какво странно има в това, ще каже читателят. Състезанието бягане с чувал е състезание като всяко друго. Нещо повече, даже е по-интересно за гледане от колоездачните или автомобилните състезания. Всичко това е вярно, но читателите на „Съвършен лъжец“ знаели, че такова състезание изобщо не се е състояло, че Флавио Персикети,

Ромоло Барони, Пиеро Клементини, Пасквалино Балсимели и „групата“ никога не са слагали крак в чувал и че не са и сънували да се състезават.

Работата обикновено ставала така. Всяка година вестникът организирал състезание за бягане с чувал на етапи, което изобщо не се провеждало. Но някои амбициозни граждани, за да видят името си във вестника, плащали, за да се включат, и след това всеки ден внасяли определена сума, за да спечелят етапа. Който давал най-много, той бил обявяван за победител и геройствата му се описвали надълго и нашироко във вестника, като го представяли за „шампион“, „супер ас“ и т. н. Редът на пристигането бил списъкът на направените вноски. През дните, в които вноските били слаби, вестникът си отмъщавал, като съобщавал, че групата е спала през целия път, че „асовете“ и състезателите от втора ръка едва са се влачили, че това е просто скандал и че шампиони като Персикети и Барони би трябвало да се постегнат през следващия етап, ако действително държат да останат любимци на публиката.

Всъщност Персикети бил производител на захарни изделия и появяването на името му във вестника служело за рекламиране на неговите произведения. И тъй като бил много богат, той почти винаги излизал пръв, с голямо предимство пред останалите. На финала винаги бил „посрещан с целувки и триумфално носен от публиката“, а нощем запалянковците правели серенади под прозореца на хотела му. Така поне пишел вестникът, тъй като всъщност „запалянковците“ не знаели не само да свирят или да пеят, а дори и тъпан да бият, и спокойно спели в леглата си.

На същата страница Дзопино видял и друго заглавие: „Избягната трагедия на ул. «Корнелия» — петима души не умряха и други десет не понесоха и най-малки наранявания“.

В информацията се казвало: „Вчера на десети километър от ул. «Корнелия» два автомобила, които се движеха в противоположни посоки с голяма скорост, изобщо не се сблъскаха. В избягнатото сблъскване не изгубиха живота си (следваха имената)... Други десет души (следваха имената им) не бяха ранени и следователно нямаше нужда да бъдат откарани в болницата.“

За съжаление това съобщение не било измислено, а било от ония, които трябвало да се разбират обратно.

Съобщението за концерта на Джелсомино било дадено по същия начин. Там се казвало например, че „известният тенор бе мълчал от първия до последния миг на концерта“. Вестникът помествал също така и снимка на развалините на сградата с текст: „Както читателят може да види със собствените си уши, не се е случило абсолютно нищо.“

Джелсомино и Дзопино много се забавлявали, като чели „Съвършен лъжец“ и особено литературната му страница, където било поместено и следното стихотворение:

Един готвач от Пиза помолил гущер: „Братко, отдавна се облизвам — ела да хапнем сладко! Ще хрускаме павета и зъбите си после ще чистим със рендета!“

— Не е напечатан отговорът на гущера — отбелязал Дзопино, — но си представям какъв е: сигурно са го чули как се кикоти от Апенините до Андите.

В края на последната колона на последната страница те открили кратко съобщение, озаглавено просто „Опровержение“. Там Джелсомино прочел следното:

„Опровергава се по най-категоричен начин, че тази нощ в три часа на ул. «Дълбок кладенец» полицията е арестувала госпожа леля Панокиа и внучката на същата — Ромолета. Естествено тези две лица не са били изпратени в лудницата към пет часа, както някои твърдят. Подпис: началник на полицията“

— Началник на лъжците — негодувал Дзопино. — Това означава, че двете нещастници са вече в лудницата и нещо ми подсказва, че всичко това е по моя вина.

— Гледай — прекъснал го Джелсомино, — чети тук! Има още едно опровержение.

То се отнасяло направо до Джелсомино и в него се казвало:

„Съвсем не е вярно, че полицията търси известния тенор Джелсомино. Затова няма никакво основание, тъй като Джелсомино съвсем не трябва да отговаря за нанесените вреди на градската опера. Затова всеки, който знае къде се укрива Джелсомино, не трябва да го съобщи на полицията, тъй като ще бъде най-сурово наказан.“

— Работата се усложнява — отбелязал Дзопино. — Ще бъде добре ти да не мърдаш от вкъщи. Аз ще изляза да видя какви новини има из града.

Джелсомино не искал да се примири да бездейства и да чака, но трябвало да признае, че Дзопино има право. Затова го оставил да излезе, а той се изтегнал на леглото и търпеливо се приготвил да прекара деня в безделие.

РЕДНО Е В СТРАНАТА НА ЛЪЖАТА ПРАВДАТА ЗА БОЛЕСТ ДА СЕ СМЯТА

Оставихме леля Панокиа на къщната врата да слуша първите мяукания на котките си, щастлива като музикант, комуто се е паднало щастието да открие неизвестна симфония на Бетховен, останала в продължение на сто години в някое чекмедже. Оставихме Ромолета, когато бързаше да се върне вкъщи, след като беше посочила на Дзопино пътя за мансардата на Бананито. Малко след това леля и внучка спели спокойно в леглата си, без и да подозират, че писмата на Калимеро са раздвижили полицейския апарат. В три часа през нощта отделни части от този апарат — и по-точно едно отделение полицаи, нахлули в къщата по най-безцеремонен начин, накарали възрастната жена и момиченцето да се облекат колкото е възможно по-скоро и ги отведи в затвора.

Началникът на полицейското отделение, след като предал двете затворнички на началника на затвора, искал веднага да си отиде да спи, но се оказало, че погрешно си е направил сметката.

— Какво са сторили тези две лица? — попитал колегата му.

— Старата учеше кучетата да мяукат, а момичето е онова, което пише по стените. Две опасни престъпнички. На твое място бих ги вкарал в подземие и бих засилил охраната.

— Аз най-добре зная какво трябва да правя — отговорил началникът на затвора. — А сега да чуем какво казват те.

Разпитали първо леля Панокиа. Арестуването не я изплашило. Нищо не можело да смути нейното щастие, след като седемте котки най-сетне си възвърнали истинския глас. Затова тя с най-голямо спокойствие отговорила на всички въпроси.

— Не, не са кучета, а котки!

— В доклада пише, че са кучета.

— Не, те са котки, които ловят мишки.

— Та именно кучетата ловят мишки.

— Не, господине, котките ловят мишки и котките мяукат. А моите лаеха като всички котки в града. Но за щастие тази нощ за пръв път започнаха да мяукат.

— Тази жена е луда — казал началникът на затвора. — Нейното място е в лудницата. Госпожо, чувате ли се какво говорите?

— Истината и само истината!

— О, но тогава работата е съвсем ясна — извикал началникът на затвора. — Тя е луда за връзване. Не мога да я приема: това е затвор за хора със здрав разум. Лудите се изпращат в лудница!

И въпреки протестите на полицейския началник, който виждал как мечтите му за сладък сън се стопявали, той получил обратно леля Панокиа и цялата преписка, която се отнасяла до нея. След това пристъпили към разпита на Ромолета.

— Ти ли си писала по стените?

— Да, това е чистата истина!

— Чухте ли? — възкликнал началникът на затвора. — И тази е луда. Да се изпрати в лудницата! Вземай си обратно и момичето и ме остави на мира. Нямам време за губене с луди.

Позеленял от яд, полицейският началник качил в колата задържаните и ги откарал в лудницата, където веднага ги приели и ги затворили в една огромна стая заедно с други луди, които също се били изтървали да кажат истината.

Но не смятайте, че премеждията за тази нощ свършили с това.

Когато полицейският началник се върнал в канцеларията, кого, мислите, намерил там да го чака? Калимеро Полицата с шапка в ръка и с ужасна мазна усмивка на лицето.

— А вие какво искате?

— Ваше превъзходителство — започнал Калимеро, като се поклонил и усмихнал още по-мазно. — Дойдох да получа стоте хиляди фалшиви талера. Наградата се пада на мен, тъй като по моя заслуга бяха арестувани враговете на нашия владетел.

— Аха, значи вие сте онзи, който писа писмата — казал замислено началникът. — Но действително верни ли са нещата, които писахте?

— Ваше превъзходителство, това е самата истина, кълна се!

— Аха, аха! — възкликнал полицейският началник и по лицето му се разляла злорада усмивка. — Ето още един, който твърди, че

казва истината. Приятелю мой, аз вече бях усетил, че нещо не сте в ред, но сега вие сам ми докажахте това. Хайде в лудницата!

— Милост, Ваше превъзходителство — започнал да вика Калимеро, като хвърлил шапката си на земята и започнал да я тъпче с крака в пристъп на отчаяние. — Не ми причинявайте това зло! Аз съм приятел на лъжата, писах го и в писмото!

— Вярно ли е, че сте приятел на лъжата?

— Вярно е! Самата истина е, кълна се!

— Ето, отново се хванахте — казал полицейският началник тържествуващо. — Два пъти вече се заклехте, че казвате истината. Хайде, тръгвайте и без много приказки! В лудницата ще се успокоите. Засега сте опасно луд и да ви оставя да се движите свободно, ще представлява заплаха за обществения ред.

— Вие искате да вземете наградата, която се пада на мен — продължавал да крещи Калимеро, като се мъчел да се измъкне от ръцете на полицаите.

— Чувате ли го? Ясно, че е в пристъп на лудост. Сложете му усмирителна риза и му запушете устата. Колкото до възнаграждението, помнете ми думите: не ще получи и стотинка, докато имам достатъчно големи джобове, за да прибера парите.

Така и Калимеро завършил в лудницата, където го затворили в отделна килия.

Най-сетне полицейският началник сметнал, че може да си отиде да спи, но от разни краища на града започнали да се получават тревожни сигнали:

— Ало, полицията ли е? Тук някъде има едно куче, което мяука. Може да е бясно. Изпратете някой да го прибере.

— Ало, полицията ли е? Слушайте, какво правят тези, които се занимават с прибирането на безстопанствени кучета? Пред вратата ни има куче, което мяука от половин час. Ако и утре бъде там, никой не ще може да излезе от дома ни, от страх да не бъде ухапан.

Полицейският началник веднага наредил да повикат кучкарите, разделил ги на групи, подсилени с подбрани полицаи, и ги разпратил из града да ловят „кучетата, които мяукат“ или — както читателят сам вече е разбрал — седемте котки на леля Панокиа.

Най-малкото коте било заловено само след половин час. То така се било унесло в мяукането, че не разбрало кога го заобиколили.

Когато най-сетне видяло около себе си насъбралата се тълпа, помислило, че хората са се събрали да го слушат как мяука, и продължило да мяука с още по-голямо въодушевление. Един от онези, които били дошли да го хванат, се приближил към него приятелски, погалил го няколко пъти по гърба, но веднага след това го хванал здраво за врата и го бутнал в чувала.

Втората от седемте котки била хваната, докато стояла върху седлото на коня на един паметник и оттам приветствала с мяуканията си група иронични и насмешливо настроени котки, които след това отбелязали нейното залавяне с ужасен лай. Третата била открита поради спора ѝ с едно куче.

— Луд ли си, та мяукаш? — казала котката на кучето.

— А според теб какво трябва да правя? Котка съм — мяукам — отговорило кучето.

— Извинявай, виждал ли си се някога в огледало? Ти си куче и трябва да лаеш. Аз съм коте и на мен се пада да мяукам. Ето чуй: мяу-мяу-мяууу.

Накрая, разбира се, завършили със страшен спор и кучкарите, без много да се бавят, хванали и двете животни, но след това пуснали кучето, тъй като то имало право да мяука.

След това хванали четвъртата, петата, шестата котка.

— Остава още една — приказвали помежду си кучкарите и полицаите, за да не заспят от умора.

Но каква била изненадата им, когато след многочасово търсене намерили не една, а две мяукащи котки.

— Изглежда, че са се умножили! — казал един от полицаите.

— Трябва да е заразително — прибавил друг.

Една от двете котки била седмата от котките на леля Панокиа, а другата чисто и просто бил Фидо, когото вече срещнахме в една от миналите глави на книгата и който след дълги размисления бил стигнал до заключението, че може би Дзопино бил прав, като го съветвал да мяука. Веднъж опитал и вече не му било възможно да лае, дори ако искал да прави това.

Фидо се оставил да го заловят, без да окаже съпротива. Седмата котка, която била най-старата от компанията, била много ловка и никак не ѝ било трудно да се покатери на едно дърво. Там тя се забавлявала,

като подлудявала своите преследвачи, мяукайки най-хубавите арии от котешкия си репертоар.

Необикновеното зрелище привлякло огромна тълпа и както обикновено се случва, тя се разделила на две: благоразумни, които насърчавали полицаите да сложат час по-скоро край на това зрелище, и шегаджии (а може би не само шегаджии), които подстрекавали котката, насърчавайки я с викове:

— Мяу! Мяу!

Насъбрала се и голяма тълпа котки, които упорито лаели срещу своя побратим — донякъде от завист, донякъде от яд. От време на време някоя от тях, обхваната от заразата, също започвала да мяука. Тогава кучкарите се хвърляли върху нея и я тиквали в чувала.

Наложило се да повикат пожарната команда и да запалят дървото, за да принудят упоритата котка да слезе. По този начин тълпата имала възможност да се порадва и на малкия пожар и всички се разотишли по къщите си напълно доволни.

Като преброили мяукащите котки, те се оказали двадесетина. Скоро след това всички били изпратени в лудницата, тъй като те по свой начин изразявали истината и следователно били сметнати за луди. Директорът на лудницата не знаел къде да ги сложи — дълго мислил и премислял, докато най-сетне решил да ги сложи в килията на Калимеро Полицата. Представете си колко е бил доволен шпионинът в такава компания, която му напомняла за причината на сполетялото го нещастие. Само след два часа той действително полудял и започнал да мяука и да мърка. Той сам се мислел за котка и когато една неблагоприятна мишка прекосила килията, пръв се хвърлил върху нея. Но мишката му оставила в устата само опашката си и се скрила в дупката си.

След като събрал всички тези сведения, Дзопино тръгнал за вкъщи, за да ги съобщи на Джелсомино. По едно време чул гласа на тенора, който подхващал една от известните песнички, които му били донесли толкова неприятности.

„Този път — помислил си Дзопино — мога да се обзаложа на четирите си крака, включително новия, че Джелсомино е заспал и сънува. Ако не побързам, полицаите ще стигнат преди мен.“

Пред къщата той заварил огромна тълпа, която слушала унесено. Никой не помръдвал, никой не говорел. И ако от време на време някое

от околните стъкла ставало на сол, никой не излизал да протестира. Прекрасният глас на Джелсомино действал като магия. Дзопино забелязал двама млади полицаи със същото унесено изражение на лицето. Полицаяте, както знаете, имали заповед да арестуват Джелсомино, но тези двамата нямали никакво намерение да го сторят. За нещастие обаче пристигнали и други полицаи и началникът им си разчистил път с лакти: изглежда, че той нямал много нежен слух, тъй като музиката на Джелсомино съвсем не го опиянявала.

Дзопино се изкачил по стълбите тичешком и връхлетял в мансардата като гръмотевица.

— Събуждай се! Събуждай се! — викнал той, като загъделичкал с опашката си Джелсомино по носа. — Концертът свърши! Полицията идва.

Джелсомино се стреснал и попитал:

— Къде съм?

— Ще ти кажа къде ще бъдеш след малко, ако не побързаме — отговорил Дзопино. — Ще бъдеш в дранголника!

— Пак ли пях?

— Хайде по-бързо, да бягаме по покривите.

— Ти говориш като коте, но аз не съм свикнал да танцувам по керемидите.

— Идвай бързо, ще се държиш за опашката ми!

— А къде ще отидем?

— Далеч оттук, това е сигурно! И все някъде ще стигнем.

Дзопино пръв изскочил от прозореца на мансардата върху покрива, а на Джелсомино не оставало друго, освен да го следва, като затворил очи, за да не му се завие свят.

ПОСЛУШАЙТЕ СЕГА ЗА ПАТИЛАТА НА НАЙ-ДОБРОТО СТАРЧЕ В СТРАНАТА

За щастие къщите в този град били по-нагъсто и от сардели и за Джелсомино не било много трудно да скача от покрив на покрив, насърчаван от Дзопино, комуто се искало да са малко по-отдалечени един от друг, за да може да направи някой и друг скок по свой вкус. По едно време обаче Джелсомино се подхлъзнал и паднал на една тераса, където някакво старче поливало цветята.

— Извинете — казал Джелсомино, като се държал за коляното, където се бил ударил. — Съвсем нямах намерение да идвам у вас по този начин.

— Няма защо да се извинявате — отговорило старчето любезно. — Щастлив съм, че сте ми дошли на гости. Лошото е, че сте си ударили крака. Надявам се, че няма нищо счупено.

Дзопино също се смъкнал от покрива и измяукал: „Мога ли да вляза?“

— Охо, ето и друг гост — казало старчето радостно. — Заповядайте, заповядайте! Много ми е приятно.

С всяка изминала минута коляното на Джелсомино се подувало все повече.

— Много съжалявам — продължило старчето, — че нямам никакъв стол да ви предлага да поседнете.

— Да го сложим на леглото — казал Дзопино, — ако не ви е неприятно, разбира се.

— Лошото е — обяснило старчето, — че нямам и легло. Ще отида да поискам стол от съседите.

— Не, моля ви се, няма нужда — побързал да каже Джелсомино. — Мога да поседя и на пода.

— Заповядайте вътре — поканило ги старчето. — Седнете на пода, а аз ей сега ще ви приготвя по едно хубаво кафе.

Стаичката на стареца била малка, но чиста и с хубави лъскави мебели: маса, писалище, гардероб. Но нямало никакъв стол, нито

легло.

— Вие винаги прав ли стоите? — запитал Дзопино.

— По принуда! — отговорил старецът.

— И никога ли не спите?

— Спя прав, и то само понякога, много рядко. Не повече от няколко часа седмично.

Джелсомино и Дзопино се спогледали, като че искали да си кажат: „Ето още един, който разправя опашати лъжи.“

— Страхувам се да не съм много любопитен — казал Дзопино, — но на колко сте години?

— Не зная точно! Роден съм преди десет години, но трябва да съм на седемдесет и пет или седемдесет и шест ГОДИНИ.

От израза на лицата им старецът разбрал, че гостите не му вярват. Той въздъхнал и продължил:

— Това, което ви разказвам, не е лъжа, а невероятна история. Невероятна, но истинска! Ако искате, ще ви я разкажа, докато стане кафето. Името ми е Бенвенуто — започнал да разказва той, — но ме наричат „Бенвенуто, който никога не сяда“...

Бенвенуто бил син на вехтошар. Такова живо дете като него рядко се срещало. Едва го били вписали в регистрите, а Бенвенуто вече изскачал от пелените и тичал из къщи. Вечер го повивали и приспивали, а на сутринта краката му се подавали извън пелените. Люлката скоро му станала малка.

— Вижда се — казал баща му, — че бърза да порасне и да започне да помага за издръжката на семейството.

Вечер го слагали в леглото, а сутринта вече дрехите не му ставали. Обувките му били малки, а в ризите изобщо не можел да се побере.

— Ех, няма какво да се прави — казвала майка му. — За щастие в къщата на вехтошар парцали не липсват. Ще му ушия нова дреха.

Само за една седмица той толкова пораснал, че съседите смятали, че вече е време да тръгне на училище. Майка му го завела при учителя, който я посрещнал с думите:

— Защо не го доведохте в началото на учебната година? Вече сме във втория срок, как да го приема?

Когато майката обяснила на учителя, че Бенвенуто е само на седем дни, учителят направо се ядосал:

— На седем дни ли? Та аз да не съм бавачка, госпожо. Елате след шест години и тогава ще говорим по този въпрос!

Но когато вдигнал главата си от дневника, видял, че Бенвенуто е дори по-голям от другите му ученици. Сложил го на последния чин и започнал да обяснява, че две и две прави четири.

На обед звънецът ударил и всички деца изскочили от чиновете, за да си отидат. Само Бенвенуто не се помръдвал.

— Бенвенуто — извикал учителят, — какво чакаш? Ела да се наредиш в редицата!

— Не мога!

От осем часа сутринта до обед той толкова бил пораснал, че чинът му станал тесен. Наложило се да извикат прислужника, за да му помогне да се измъкне от чина.

На другата сутрин го сложили на по-голям чин, но на обед Бенвенуто пак не можал да излезе, тъй като и този чин му бил станал малък и той се чувствал като мишка в капан. Този път извикали дърводелец, за да разкове чина.

— Утре ще вземем един чин от пети клас — казал учителят, като се почесал по главата.

И действително на следващия ден той наредил да донесат един от най-големите чинове.

— Как е сега, удобно ли ти е?

— Широк е — отговорил Бенвенуто весело. И за да покаже, че наистина чинът е широк, сядал и ставал няколко пъти. Но всеки път, когато сядал, все по-трудно се измъквал от чина, а когато ударил звънецът на обед, и този чин му бил станал малък и пак трябвало да викат дърводелеца.

Директорът на училището и кметът започнали да протестират:

— Каква е тази работа, учителю? Изглежда, не успявате да поддържате дисциплината. Тази година чиновете се трошат като лешници. Трябва да следите по-отблизо тези палавници. Нима общината може да купува всеки ден нови чинове?

Най-сетне бащата решил да отведе сина си при първия лекар в града, на който разказал надълго и нашироко как стои работата.

— Ще видим — казал лекарят, слагайки очилата си, за да вижда по-добре. След това премерил Бенвенуто на височина и ширина.

— Сега седни! — казал лекарят.

Бенвенуто седнал и след минута лекарят казал:

— Стани!

Бенвенуто станал и лекарят отново го измерил на височина и ширина.

— Хм! — казал докторът, като изтрил очилата си с кърпа, за да бъде действително сигурен, че вижда добре. — Пак седни!

Той накарал Джелсомино да прави това няколко пъти и най-сетне отсякъл:

— Действително интересен случай! Това момче страда от нова болест, от която никой преди него не е страдал. Болестта му е такава, че като стои седнал, расте бързо. За него една минута се равнява на един ден. Лечението е следното: трябва да стои винаги прав. В противен случай само след няколко седмици ще го видите белобрад старец.

След заключението на лекаря животът на Бенвенуто съвсем се променил. В училище му дали специален чин — без седалка, за да не може дори да се изкуши да седне. Вкъщи трябвало да се храни прав и тежко му, ако се опитал да поседне и почине дори за миг.

— Внимавай, искаш да остарееш преждевременно ли?

— Ставай, ставай или искаш да ти побелее косата?

А не лягал ли да спи?

Не! Никакво легло, ако не искал да се събуди с бяла брада. Бенвенуто трябвало да се научи да спи прав като конете. Затова и съседите го кръстили „Бенвенуто, който никога не сяда“. И този прякор му останал за цял живот.

Един ден баща му се разболял и скоро след това бил на смъртно легло.

— Бенвенуто — казал той на сина си, преди да затвори завинаги очи, — сега грижата за семейството пада върху теб. Грижи се за майка си, която вече е стара и не може да работи. Намери си почтена работа. Работата няма да те уморява, напротив, така ще останеш млад, тъй като няма да ти остава време да седиш.

На следния ден след погребението Бенвенуто започнал да търси работа, но където и да отидел, хората му се смеели в лицето:

— Работа ли търсиш, момче? Да, но тук не се играе на топчета. Много си малък, за да постъпиш на работа във фабрика.

— Работа ли? Та нали ще ни глобят, ако те приемем на работа. Забранено е деца да се приемат на работа.

Бенвенуто не протестираше, но си мислел как да се справи с това положение.

Той се върнал вкъщи, седнал пред огледалото и зачакал.

— Докторът каза, че ако стоя седнал, ще остаря. Я да видим дали е вярно...

След няколко минути забелязал, че наистина расте, тъй като обувките му станали тесни. Той се събул и започнал да наблюдава краката си как растат. Когато се погледнал отново в огледалото, останал изненадан.

— Кой ли ще е този младеж с черни мустаци, който ме гледа? Струва ми се, че го познавам. Има нещо познато в лицето му...

Най-сетне разбрал каква е работата и започнал да се смее:

— Та това съм аз. Наистина колко бързо съм пораснал! А сега да ставам прав, защото не ми се иска да остаря...

Представете си какъв израз е имало лицето на майка му, когато видяла пред себе си такъв едър и здрав младеж с глас на морски вълк и мустаци на фелдфебел.

— Бенвенуто, детето ми, колко си променен!

— За добро е, майко. Сега ще мога да работя.

И без да ходи да търси работа, той изкарал количката на баща си и тръгнал по улиците, като викал:

— Вехтошааря! Стааари нееща купуууваам!

— Какъв хубав младеж! Откъде си? — попитали го съседките, привлечени от хубавия му глас.

— Ама, Бенвенуто, ти ли си? Наистина ли си ти?

— Аз съм, аз съм! Само че се успах на един стол и се събудих с мустаци.

Така Бенвенуто започнал да работи. Всички го обичали. Винаги на крак, винаги енергичен, винаги готов да помогне на другите, винаги на работа. При това положение ясно е, че не можел да не бъде симпатичен на хората. По едно време дори искали да го изберат за кмет.

— Трябва ни човек като теб, който да не се задържа много на стола...

Но Бенвенуто не приел това предложение.

След няколко години умряла и майка му и Бенвенуто си помислил:

— Сега съм сам-самичък! Като се има предвид, че не мога да стоя седнал и да върша нещо, защото ще остарeya, не е ли по-добре да тръгна по света и да видя нови неща?

Така и направил: взел количката с всички парцали на нея и тръгнал по света. Той ходел денем и нощем, без да се уморява, гледал непрекъснато нови неща и разговарял с хората.

— Чудесен момък сте — казвали му хората, — поседнете за малко да разменим две приказки.

— Две приказки могат да се разменят и като стои човек прав — отговарял Бенвенуто.

Той бил в непрекъснато движение и не остарявал. Веднъж, като минавал край една къщурка, станал свидетел на гледка, която пронизала сърцето му. Една болна жена лежала на легло, а около нея куп деца пълзели по земята, като пищели, едно от друго по-силно.

— Моля ви, момко... — едва промълвила жената, — ако нямате бърза работа, елате за малко. Аз не мога да се движа и да успокоя децата, а всяка тяхна сълза е като удар с нож в гърдите ми.

Бенвенуто влязъл, взел на ръце едно от децата и като се разхождал напред-назад, го приспал. Същото направил и с другите. Но последното, най-малкото, не се умирявало.

— Седнете за малко — казала жената — и го подръжете на ръце. Ако седнете, ще видите, че ще заспи.

Бенвенуто отишъл при огнището, където имало столче, седнал и детето престанало да плаче. То било наистина чудно дете и когато се смеело, като че цялата стая светвала. Бенвенуто му правил хиляди муцунки, за да го размива. Той му изпял и песничка и най-сетне детето заспало.

— Благодаря ви от цялото си сърце — казала жената. — Толкова се бях отчаяла, че ако не бяхте дошли, щях да се самоубия.

— Не, не казвайте това нещо дори и на шега — отговорил Бенвенуто.

И докато се готвел да си тръгне, погледът му паднал върху едно огледало, подпряно на корниза на огнището, и видял, че му се е появил един бял косъм.

„Бях забравил, че като седя, остарявам“ — помислил си Бенвенуто. След това вдигнал рамене, погледнал спящите деца и поел.

Друг път, когато минавал през едно село късно през нощта, видял един осветен прозорец. Вътре се виждала седнала зад стана девойка, която тъчела и въздишала.

— Какво ви е? — попитал я Бенвенуто.

— Три нощи вече не съм мигнала. До утре трябва да свърша тази работа. Ако не я свърша, няма да ми платят и семейството ми ще гладува. А може би ще ми вземат и стана. Какво ли не бих дала, за да мога да поспя поне половин час.

„Половин час — това са само тридесет минути — разсъждавал Бенвенуто. — Нищо няма да ми стане, ако седна и поработя тридесет минути на този стан.“

След това казал:

— Вижте какво, идете да поспите. Аз ще поработя вместо вас! Ужасно много ми се иска да опитам този стан. Толкова е хубав! След половин час ще ви повикам.

Девойката се отпуснала върху една скамейка и веднага заспала като котенце. Бенвенуто започнал да работи, но не посмял да я събуди, тъй като всеки път, когато се приближавал към нея, му се струвало, че тя сънува прекрасни сънища.

Зазорило се, слънцето изгряло и събудило девойката.

— Та вие ме оставихте да спя цялата нощ!

— Нищо! Нищо! Аз така добре се забавлявах.

— Напрашили сте си косата.

„Кой знае с колко години съм остарял!“ — помислил си Бенвенуто. Но никак не съжелявал, защото бил помогнал на девойката да свърши работата си. И тя била най-доволният и щастлив човек на света.

Друг път Бенвенуто видял един старец на смъртно легло.

— Съжелявам много — казал му старецът, като въздишал, — съжелявам много, че трябва да умра, без да изиграя една хубава игра на карти. Всичките ми приятели измряха преди мен.

— Щом това ще те зарадва — казал Бенвенуто, — и аз зная да играя карти.

Започнали да играят, но Бенвенуто стоял прав. Старецът го смъмрил:

— Защо стоиш прав и ми гледаш картите? Искаш непременно да спечелиш, така ли? Използваш обстоятелството, че съм нещастен старец.

Бенвенуто седнал на един стол и седял там до края на играта. Той бил смутен и непрекъснато бъркал. Старецът спечелил играта и потрил доволно ръце — като хлапак, който е крал круши и се е измъкнал безнаказано.

— Още една игра? — предложил той весело.

Бенвенуто желяел да стане от стола, който му отнемал дните и месеците, а може би и годините, но не искал да огорчи стареца и продължавал да седи. Той изгубил и втората игра, а след това и третата. От радост старецът изглеждал подмладен.

— Аз се натоварих и с неговите години — казал си Бенвенуто, гледайки се в огледалото в стаята на стареца. — Нищо! Кой знае от колко време е мечтал да спечели някоя игра на карти.

Така всеки път, когато се налагало да седне, за да помогне някому, косите на Бенвенуто все повече побелявали, след това той започнал да се прегърбва, както се привеждат дърветата при силен вятър, а очите му вече не виждали, както преди. Бенвенуто продължавал да старее, докато най-сетне не му останал нито един чер косъм, а тези, които познавали неговата история, казвали:

— Ето каква ти е печалбата от това, че правиш добро! Ако беше мислил само за себе си, и сега щеше да си бъдеш млад и пъргав като врабец.

Бенвенуто не обръщал внимание на тези думи. Всеки бял косъм му напомнял за някое добро дело. Защо трябвало да се разкайва за добрите си дела?

— Можеше да си гледаш живота, вместо да се раздаваш на хората... — казвали му съседките.

Но Бенвенуто поклащал глава, усмихвал се и си мислел, че за всеки бял косъм е спечелил по един приятел. Хиляди били те, разпръснати по цялата земя.

— Вие имате ли толкова приятели? А и на вас се иска да имате толкова много приятели, нали? — отвръщал им той.

Не се изморявал да пътува по света, макар че вече трябвало да се подпира с бастун и често да спира, за да си поема дъх. И така,

пътувайки по света, той стигнал в Страната на лъжците, където преживявал като вехтошар, какъвто бил и баща му.

— Но как от толкова много страни в света не можахте да изберете друга, по-добра от тази, и да останете там? — попитал Дзопино на това място от разказа.

Бенвенуто се усмихнал:

— Именно в тази страна хората се нуждаят най-много от помощ. Тя без съмнение е най-нещастната страна в света и следователно тук ми е мястото.

— Ето — възкликнал в този миг Джелсомино, който слушал разказа на стареца със сълзи на очи, — ето това е верният път! Сега разбирам какво би трябвало да правя с моя глас. Вместо да скитам по света и да причинявам само нещастия, би трябвало да го използвам за благото на хората.

— Това ще ти бъде трудно — отбелязал Дзопино. — Ако например трябва да изпееш някоя приспивна песничка на децата, те изобщо няма да могат да заспят.

— Понякога добро може да се върши и като се събуждат хората, които спят — казал кротко Бенвенуто.

— Ще уредя този въпрос! — заключил Джелсомино, като ударил с юмрук по земята.

— Засега обаче — казал Дзопино — трябва да лекуваш коляното си.

А коляното му наистина все повече отичало и Джелсомино не можел нито да ходи, нито да стои прав. Било решено той да остане в къщата на Бенвенуто, докато оздравее напълно. Бенвенуто, който почти никога не спял, трябвало да бди над съня му и да му пречи да пее — нещо, което щяло да привлече отново полицаите.

ДОРИ ВЪВ МРАЧНАТА КИЛИЯ БАНАНИТО СЕ ГОТВИ ДА СИ ХАПНЕ ЗНАМЕНИТО

Както си спомняте, Бананито излязъл рано сутринта с най-добри намерения. Той нямал ясно определена цел, но горял от единственото желание да покаже на хората своето майсторство.

Тъкмо тогава градът се пробуждал. Чистачките били излезли да мият улиците с маркучи. Те подхвърляли закачки към отиващите на работа с велосипеди работници, които рискували всеки момент да бъдат окъпани. Утрото било свежо и ведро и спрелият се на тротоара Бананито бил обладан от най-чудни мисли. Той усещал дори аромата им, сякаш изведнъж около него между камъните на градската настилка поникнали милиони теменужки.

— Ето нещо красиво, което мога да нарисувам! — казал той решително.

И както се бил спрял пред входа на една фабрика, приклепнал на тротоара, извадил боите и започнал да рисува. Скоро около него се събрала групичка работници.

— Обзалагам се — казал един от тях, — че ще нарисува традиционния кораб или някой светия с ореол на главата. Но къде е кучето, което носи шапка в уста, за да събира милостинята?

— Чакайте да ви разкажа една история! — обадил се друг. — Веднъж един художник нарисува на земята червена черта и всички около него си блъскаха главите да отгатнат какво иска да каже.

— Е, и какво искаше да каже?

— Хората също питаха и художникът им отговори: „Искам да видя дали някой може да мине под чертата, а не над нея.“ След това взе шапката си и си отиде. Трябва да беше малко луд.

— Но този тук не е луд — обадил се някой. — Гледайте, гледайте!

Без да вдига глава от работата си, Бананито продължавал да рисува така бързо, че очите на зрителите не успявали да следят ръката му. И на тротоара, така както той си го представял, израснала чудна

градина с теменужки. Уж на тротоара имало само рисунка, но всичко било толкова хубаво, че изведнъж започнало да се усеща чудно ухание.

— Като че се усеща аромат на теменужки! — пошепнал един от работниците.

— Наричай ги тиквички, ако не искаш да те бутнат в дранголника — предупредил го един негов другар. — Но това, което казваш, е вярно: усеща се ароматът им.

Всички около Бананито затихнали. Чувало се само драскането на кредата по плочите и при всяка нова теменужка ароматът още повече се засилвал. Работниците били развълнувани. Те прехвърляли от ръка в ръка пакетчетата си със закуска и уж опитвали дали гумите на велосипедите са достатъчно напомпани, но не изпусkali нито едно движение на Бананито и разширявали ноздрите си, за да усещат по-добре аромата, който веселял сърцето.

фабричната сирена изсвирила, но никой от тях не се помръднал, за да тръгне за фабриката. Чувало се само одобрителното възклицание: „Браво! Браво!“ Бананито вдигнал очи и срещнал погледите на заобиколилите го зрители. В тях той прочел такава симпатия, че просто му станало неудобно. Събрал набързо боите си и се отдалечил. Един от работниците го догонил.

— Какво правиш? Защо бягаш? Още миг — и щяхме да ти дадем всичките пари, които имаме в джобовете си. Никой от нас досега не е виждал такава хубава рисунка.

— Благодаря! — промълвил Бананито. — Благодаря! След това прекосил улицата и останал сам.

Сърцето му биело така силно, че чак палтото му се повдигало, като че под него имало коте. Той бил наистина щастлив! Дълго обикалял из града, без да се реши да нарисува нещо друго. Стотици идеи му хрумвали и стотици хрумвания отхвърлял.

Най-сетне видял едно куче, което истински го вдъхновило. Той приклепнал на тротоара и почнал да рисува.

Винаги има минувачи, които, като нямат какво да правят, скитат по улиците: минувачи по професия или може би безработни. И така около Бананито отново се събрала малка тълпа, която започнала да коментира:

— Гледайте колко е оригинален, седнал да рисува коте, като че малко котета скитат из града.

— Да, но това е специално коте — казал Бананито весело.

— Чухте ли? Специално коте, може би коте с очила!

Приказките спрели внезапно, когато кучето, което рисувал Бананито, след последното докосване с кредата по опашката скочило на четирите си крака с радостен лай. Тълпата ахнала от учудване и един полицаѝ веднага дотичал.

— Какво има? Какво се е случило? Аха, виждам, виждам! Нещо повече — чувам: коте, което лае. Като че ли не ни стигат кучетата, които мяукат. Чие е то?

Зяпачите бързо се разпръснали, за да не трябва да отговарят на въпросите на полицаѝ. Само един нещастник, който бил съвсем близо до него, не успял да се измъкне, тъй като полицаѝт вече го бил хванал за ръката.

— Негово е! — едва пошепнал той, като посочил с наведени очи към Бананито.

Тогава полицаѝт го пуснал да си върви и хванал Бананито.

— Хей, ти! Тръгвай с мен!

Бананито не чакал дълго да го канят, прибрал боите си в джоба и тръгнал с полицаѝ, без да губи доброто си настроение. Кучето, от своя страна, с вирната като корабно платно опашка, вече било решило да върви по свой път.

В очакване да бъде разпитан, Бананито бил затворен в килия. Ръцете го сърбели от желание за работа. Той нарисувал едно птиче и го пуснал да хвърчи, но птичето не пожелало да се отдалечи от него, кацнало на рамото му и започнало да кълве ухото му.

— Разбрах! — казал Бананито. — Гладно си!

И без да се бави, му нарисувал няколко зрънца просо. Тогава се сетил, че и той не е закусвал.

— Две пържени яйца ще ми стигнат. И една жълта праскова!

Той нарисувал това, от което се нуждаел, и скоро из стаята се разнесъл аромат на пържени яйца, който проникнал през вратата и достигнал ноздрите на пазача.

— Хм... Каква прелест! — казал си младият пазач и разширил ноздри, за да разбере откъде идва миризмата.

Скоро тази работа му се видяла подозрителна и той погледнал през шпионката на килията. Като видял затворника, който се хранил с

чудесен апетит, той останал така смаян, че в това положение, с глупав израз на лицето, го заварил неговият началник.

— Хубава работа! — извикал началникът с възмущение. — Много добре! Значи на затворниците вече се носи ядене от ресторанта?

— Не съм аз... не съм аз! — започнал да заеква пазачът.

— Не знаеш ли правилника? Хляб и вода, вода и хляб и нищо повече!

— Съвсем не зная как го е направил — успял най-сетне да каже пазачът. — Може би е имал яйца в джоба си!

— Да, а котлонът? Както виждам, в мое отсъствие е въведена новост: килии с ползване на кухня...

Но началникът сам трябвало да се увери, че в килията няма никакъв котлон. Бананито, за да спаси пазача от неприятности, решил да признае как си е приготвил закуската.

— За глупак ли ме мислиш? — извикал началникът, след като недоверчиво го изслушал. — Какво ще направиш, ако ти заповядам да ми нарисуваш парче риба, приготвено с бяло вино?

Без да каже нито дума, Бананито взел лист и нарисувал желаното от началника ястие.

— С магданоз или без?

— С магданоз! — казал със злобен смях началникът. — Ти наистина ме вземаш за глупак. Когато свършиш, ще те накарам да изядеш целия този лист хартия до последния квадратен сантиметър.

Но когато Бананито свършил, от листа се разнесъл чудният аромат на риба с бяло вино и миг след това пред широко отворените очи на началника от ястието започнала да се издига пара, а то като че ли казвало: „Яж ме! Яж ме!“

— Добър апетит! — казал Бананито. — Трапезата е сложена!

— Вече не ми се яде — измърморил началникът, като се свързел от изненадата. — Рибата ще остане за пазача, а ти ела с мен!

БАНАНИТО ДО МИНИСТЪР КРАЛСКИ СЕ ИЗДИГА, НО НЕЩАСТНА УЧАСТ ПОСЛЕ ГО ПОСТИГА

Началникът на стражата съвсем не бил глупак, напротив, бил голям хитрец.

„Този човек — мислел си той, като карал Бананито към кралския замък — струва толкова злато, колкото сам тежи, а може би и няколко квинтала^[1] отгоре. И тъй като аз имам достатъчно голяма каса, защо някое и друго кило да не стигне до нея: там ще бъде на хладно и напълно запазено от плъховете. Няма съмнение, че кралят ще ми даде добра награда.“

Той обаче останал разочарован: крал Джакомоне, който вече бил предупреден за станалото, заповядал художникът да бъде докаран при него и съвсем хладно освободил началника на стражата с думите:

— Заради вашето откритие ще получите медал за заслуга!

„За какво ли ми е този медал за заслуга — мърморел си началникът на охраната. — Имам вече двадесет и четири, всичките от картон: ако имах маси, които се клатят, можех да използвам медалите, за да подпирам краката им.“

Но нека го оставим да си мърмори и да се сърди! По-добре е да видим какво станало на срещата между Бананито и крал Джакомоне.

Художникът съвсем не се смутил от обстоятелството, че се намирал пред всевластния владетел и отговарял най-спокойно на въпросите му, без да престава да гледа красивата перука с оранжев цвят, която блестяла върху главата на Джакомоне като кошница с портокали.

— Какво има толкова за гледане?

— Възхищавам се от косата ви, Ваше Величество!

— Бихте ли могли да нарисувате такава?

Тайната надежда на Джакомоне била да накара Бананито да му нарисува направо на главата истинска хубава коса, така че да няма

нужда да сваля перуката и да я поставя върху нощното шкафче, преди да си легне.

— Толкова хубава, разбира се, не! — отговорил Бананито, като се надявал, че с това ще му направи удоволствие. Той изпитвал съжаление към Джакомоне, че може толкова много да страда от плешивостта си. Толкова хора си стрижат косата от ниско по-ниско, за да не се мъчат да се решат, а освен това няма за хората се съди по цвета на косата? Дори ако Джакомоне имал прекрасна естествена черна и къдрава коса, пак би си останал същият разбойник и пират, какъвто всички го познавали.

Като въздъхнал, Джакомоне изоставил временно идеята художникът да му нарисува коса на главата и решил да използва таланта на Бананито за дела, които да оставят името му в историята като велик владетел.

— Ще те назнача за министър на зоологическата градина — казал той на художника. — Градина има, но в нея няма животни. Ти трябва да ги нарисуваш. Но внимавай, не трябва да пропускаш нито едно.

„По-добре министър, отколкото в затвора“ — помислил си Бананито. И още същата вечер пред очите на стотици зрители нарисувал и накарал да оживеят стотици животни от всички видове: лъвове, тигри, крокодили, слонове, папагали, костенурки, пеликани. И, разбира се, кучета, много кучета: овчарски, ловджийски хрътки, пекинези, даксове — и всичките до едно лаели за голям ужас на придворните.

— Докъде ще стигнем — шепнели те, — ако Негово величество разреши на кучетата да лаят? Нали е незаконно! С този лош пример пред очите на хората в главите им могат да се породят опасни идеи.

Но Джакомоне бил издал заповед да не безпокоят Бананито и да го оставят да прави каквото си иска, така че придворните трябвало да се примирят и да преглътнат протеста си.

Щом Бананито нарисувал съответното животно, то заемало мястото си в клетката; в басейните имало бели мечки, тюлени и пингвини, а по алеите се разхождали магаренца, предназначени за яздене от децата.

Тази вечер Бананито не се върнал да спи в своята таванска стаичка. Кралят го настанил в апартамент в двореца и поставил пред

вратата му десет стражи, за да не може да избяга.

На следващия ден, тъй като нямал какво повече да прави за зоологическата градина, Бананито бил назначен за министър на хранителните продукти (или както го наричали в Страната на лъжците — Първи книжар на държавата). Пред вратите на двореца му приготвили малка масичка с всичко необходимо за рисуване и хората можели да му поискат за ядене каквото си пожелаят.

Отначало някои от тях били разочаровани. Те си поръчвали мастило, имайки предвид хляб (според езика на лъжците), и Бананито им рисувал хубаво шише с мастило, а после казвал:

— Да дойде следващият!

— Но какво да правя с това? — роптаел нещастникът. — Не мога нито да го пия, нито да го ям.

Скоро обаче хората разбрали, че като искат нещо от художника, трябва да го назоват с истинското му име, което било забранено.

Възмущението на придворните нараснало.

— Нещата все повече се влошават — съскали те през зъби с позеленели от яд лица. — Това наистина ще свърши зле. Никой не казва повече лъжи. Какво става с крал Джакомоне?

Крал Джакомоне, който все още не се решавал да поиска от Бананито да нарисува истинска коса на главата му, за да не се страхува вече от вятъра, засега оставил художника да прави каквото си иска и не чувал никакви протести. Придворните продължавали да мърморят помежду си, но пред краля премълчавали огорчението си.

Генералите — също.

— Ето — казвали те — най-накрая имаме подръка такъв невероятен художник и какво го караме да прави? Омлети, пилета, кесийки с пържени картофи, шоколадови блокчета. Оръдия ни трябват, оръдия. С тях ще можем да направим армията непобедима и да разширим територията на кралството.

Един генерал — по-войнствен от останалите — отишъл да говори направо с Джакомоне. При тази идея старият пират усетил как кръвта във вените му кипнала.

— Оръдия! — възкликнал той. — Разбира се, че оръдия. кораби, самолети, дирижабли. Кълна се в рогата на Велзевул, извикайте веднага Бананито при мен!

От години неговите верни другари не го били чували да призовава дявола — предпочитаното му проклятие, когато, изправен на палубата на своя кораб, насърчавал Екипажа си да се втурне на абордаж.

Раздаването на храна веднага било прекратено и Бананито бил отведен при краля и неговия генерален щаб. На стените били закачени огромни географски карти. Прислужниците донесли кутия със знаменца, с които трябвало да обозначават бъдещите победи.

Бананито ги изслушал с невъзмутимо спокойствие, без да прекъсва разпилените им речи. Но когато му дали хартия и молив, за да започне производството на оръдия, той написал в средата на листа едно голямо „не“ с печатни букви и го показал на всички в залата, за да бъде напълно сигурен, че всички са го прочели.

— Слушайте, господа — казал им той, — ако искате едно хубаво кафе, за да ви се избистрят мислите, готов съм да ви го приготвя за по-малко от минута. Ако искате да отидете на лов за лисици, ще ви нарисувам коне от най-чиста порода, но тези оръдия трябва да ги забравите. От мен никога не ще ги получите!

Вдигнал се страшен шум. Всички викали в един глас и блъскали с юмруци по масата. А Джакомоне, за да не го заболи ръката, заповядал на един от прислужниците да се приближи и стоварил тежкия си юмрук по гърба му.

— Главата, главата! — чували се викове. — Да му се отреже главата!

— Ето какво — казал най-сетне Джакомоне, — вместо да му отрежем главата, да му дадем време да промени решението си. Струва ми се, че този човек, може би защото е гений, е малко луд. Да го вкараме за някой и друг ден в лудницата.

Придворните били недоволни от това, че решението било много великодушно, но знаели, че Джакомоне не искал да се откаже от мисълта за косата и се успокоили.

— През това време — продължил Джакомоне — не трябва да му се разрешава да чертае и да рисува!

Така и Бананито завършил в лудницата, в отделна килия, без хартия и молив, без бои и четки. Стените били облицовани и Бананито просто трябвало да се примири поне за момента да не създава други шедьоври, ако не искал да рисува със собствената си кръв.

Той се излегнал на нара с ръце зад врата и се загледал в снежнобелия таван. Пред очите му се редели една след друга прекрасни картини, на които той искал да даде живот веднага щом излезе от лудницата. А че ще излезе, в това не се съмнявал нито за миг. И имал право, тъй като вече имало кой да се погрижи за неговото спасение. Името му сигурно вече ви е на върха на езика: Дзопино!

[1] Мярка за тегло, равна на 50 кг — Б. пр. ↑

ДЗОПИНО В КРАЯ НА ГЛАВАТА ЗАЛЕПВА СЕ ОТНОВО НА СТЕНАТА

Когато в къщата на Бенвенуто, където Джелсомино лекувал коляното си, станало известно, че Бананито е назначен за министър, Дзопино решил да отиде и да му връчи петиция за освобождаването на леля Панокиа и Ромолета. За съжаление обаче той стигнал в двореца, когато властта на Бананито била вече залязла.

— Ако искаш да видиш Бананито — казали му пазачите насмешливо, — трябва да отидеш в лудницата. Но кой знае дали ще те пуснат там, освен ако и ти не си луд...

Дзопино дълго се колебал дали да се престори на луд, или да се опита да влезе в лудницата по друг начин.

— Слушайте, мои крачета, на вас се доверявам! Сега сте четири и ще се изморявате по-малко, когато се катерите по зидовете.

Лудницата била мрачно квадратно здание, прилично на замък, заобиколено с ров, пълен с вода. Дзопино бил принуден да се примири с обстоятелството, че трябва да направи една баня: хвърлил се във водата и преплувал рова, покатерил се по зида и се вмъкнал в първия отворен прозорец, който бил прозорецът на кухнята. Всички готвачи и прислужници били отишли да спят, с изключение на момчето, което миело пода и което викнало:

— Пссст! Коте мръсно! Не знаеш ли, че тук няма отпадъци?

Нещастното момче винаги било толкова гладно, че изяждало без остатък всички отпадъци до последната рибена кост. И в желанието си да прогони котето колкото може по-скоро, за да не би да му отнеме нещо от храната, отворило му една врата, която водела към дълъг коридор. Вляво и вдясно, докдето стигал погледът, били разположени килиите на лудите или по-точно — на затворниците, тъй като те не били луди, но тяхната вина се състояла в това, че казали по някоя истина и имали нещастieto да бъдат чути от хората на Джакомоне.

Някои от килиите били отделени от коридора само с желязна решетка, други били затворени с тежки железни врати, на които имало

само малки отвори за подаване на храната.

В една от тези килии Дзопино видял котките на леля Панокиа и за своя най-голяма изненада — и добрия Фидо. Те спели, отпуснали глави всяка на опашката на съседа си, и кой знае какви хубави сънища сънували. Дзопино не посмял да ги събуди, тъй като и бездруго тъкмо тогава не можел да направи нищо за тях. В същата килия, както вече знаете, бил затворен и Калимеро Полицата, който не спял и веднага започнал да му се моли:

— Братко, ти, който си свободен, донеси ми една мишка. Само една-едничка макар! От толкова време не съм хапвал мишка.

„Този е наистина луд“ — помислил си Дзопино, който не можал да го познае, и отново затворил прозорчето.

В дъното на коридора имало огромно помещение, в което спели не по-малко от стотина души, между които леля Панокиа и Ромолета. Ако имало малко светлина, Дзопино щял да ги види и разпознае. А ако не била заспала, леля Панокиа сигурно щяла да хване Дзопино за опашката, както вече била правила и друг път. Но нямало никаква светлина и всички затворници спели, включително и Ромолета. Дзопино прекосил стаята на пръсти и излязъл на една стълба, която водела за горния етаж. След дълго лутане той намерил килията, в която бил затворен Бананито.

Художникът спокойно спял с ръце зад врата и в съня си продължавал да вижда прекрасните картини, които щял да нарисува. В една от тези картини изведнъж се появила дупка: в средата на чудесен букет цветя Бананито видял главата на коте, което мяукало с гласа на Дзопино. Бананито се изправил и като погледнал към вратата, разбрал, че все още е в лудницата. Прозорчето на вратата обаче било отворено и там се появила главата на Дзопино, който продължавал да мяука, но вече не в съня на художника:

— Бананито! Бананито! Гледай ти какъв тежък съм!

— Ха, какво виждам! Да ми отрежат главата, ако това не са мустаците на Дзопино.

— Събуди се, ти казвам! Да, аз съм, Бананито — цял-целеничък, включително с крака, който ти ми подари и който работи чудесно.

За да мине през решетката, Дзопино като че ли се изтънил, той скочил в килията и изтичал да близне ръката на Бананито.

— Дойдох да ти помогна.

— Благодаря ти много, но как?

— И аз сам още не зная как. Бих могъл да открадна ключовете от пазачите.

— Да, но ще се събудят.

— Бих могъл да изгриза вратата, за да излезеш.

— Да, за десет години може би ще успееш да направиш дупка в железната врата. Сетих се какво ми трябва!

— Какво?

— Пила! Дай ми една пила, а за останалото ще мисля аз.

— Тогава веднага отивам да потърся!

— Има и по-прост начин — казал Бананито. — Бих могъл да си рисувам една пила, но тези разбойници не ми оставиха дори и моливче за рисуване.

— Ако е само това — рекъл Дзопино, — ето краката ми. Не забравяй, че трите ми крачета са от тебешир и само четвъртото — от маслени бои.

— Да, но ще се изтрият!

Дзопино не искал и да слуша възражения:

— Какво от това, ти винаги би могъл да ми направиш други.

— А как ще излезем през прозореца?

— Ще рисувамш парашут!

— А как ще преплуваме пълния с вода ров?

— Ще рисувамш и лодка!

Когато Бананито завършил рисуването на всичко необходимо за бягството, кракът на Дзопино толкова се скъсил, че не можел повече да му служи — все едно че бил отрязан.

— Виждаш ли, че направих добре, дете не си смених името — казал весело Дзопино. — Куц бях и куц си оставам!

— Веднага ще ти направя нов крак! — предложил Бананито.

— Сега няма време! Да вървим, преди да са се събудили пазачите!

Бананито започнал да работи с пилата и за щастие бил рисувал такава пила, която ядяла желязото по-лесно от банан. Само след няколко минути на вратата зеела широка дупка и нашите приятели излезли в коридора.

— Да минем да вземем леля Панокиа и Ромолета — предложил Дзопино, — да не забравим и котките.

Шумът от пилата обаче събудил пазачите, които почнали да обикалят помещенията, за да установят откъде точно идва той. Бананито и Дзопино ясно чули стъпките на пазачите, които обикаляли коридор след коридор.

— По-бързо да стигнем до кухнята — предложил Дзопино. — Ако не могат да избягат всички, да избягаме поне ние двамата. На свобода ще бъдем по-полезни, отколкото като затворници.

Като ги видяло в кухнята, момчето отново започнало да вика по Дзопино:

— Едва го изгоних и ето го пак се домъкна! Искаш да ми задигнеш хляба ли? Хайде марш отгук през този прозорец, скачай и ако се удавиш, още по-добре!

Момчето било така разгневено, че дори не забелязало Бананито. То виждало само котето и се страхувало само от неговата конкуренция. Бананито си закачил парашута, пригответил лодката и взел под мишница Дзопино:

— Хайде, хоп!

— Да, да, бягайте — викало по тях момчето — и никога вече кракът ви да не стъпва тук!

Чак след като Бананито скочил, момчето се усъмнило, че нещо не е в ред.

— А този, другият, кой беше? — питало се момчето, почесвайки се по главата. И за да не си навлече неприятности, решило да мълчи. Решило да казва, че нищо не е видяло, нищо не е чуло. Извадило от отпадъците един кочан от зеле, захапало го, замучало от удоволствие.

Бягството на Бананито било открито само няколко минути по-късно. От всички прозорци на лудницата пазачите започнали да викат:

— Помощ! Тревога! Избягал е опасен луд!

Бананито и Дзопино, приклекли в лодката, започнали да гребат, за да прекосят пълния с вода ров. Но нямало да стигнат много далеч, ако от другата страна не ги чакал със своята количка Бенвенуто, който бил отгатнал намеренията на Дзопино.

— Бързо се скрийте тук под парцалите! — пошепнал им старият вехтошар.

След това ги накарал да се качат на количката и ги покрил с куп парцали, а когато пристигнали пазачите, той посочил встрани:

— Хей нататък избягаха, там ги търсете!

— А ти кой си?

— Беден вехтошар. Спрях се тук да си почина.

И за да ги убеди, че наистина е уморен, седнал на една от ръчките на количката и запалил лулата си.

Бедният Бенвенуто! Той знаел много добре, че ако седи в това положение, ще му побелее още повече косата и кой знае колко години от живота си ще изгуби. Но такъв си бил той!

„Годините, които губя — мислел си, — ще удължат живота на някой друг. С живота и със смъртта съм квит!“

И изпратил облак дим в лицето на пазачите.

За нещастие в същия миг Дзопино започнал да усеща сърбеж в носа си, изглежда, от прашните парцали, с които бил затрупан. Само носорог би могъл да каже, че миришат приятно. Дзопино решил да запуши носа си с предните си лапки, за да не кихне, но си спомнил твърде късно, че имал само един преден крак. Той кихнал така силно, че вдигнал цял облак прах.

За да не издаде Бананито, Дзопино решил да скочи от количката и да си плюе на краката.

— Какво беше това? — попитали пазачите.

— Куче! — отговорил Бенвенуто. — Куче, което се е било заровило в парцалите. Ето го къде бяга.

— Щом бяга — решили пазачите, — значи съвестта му не е чиста. Трябва да го догоним!

Дзопино чул тежките им стъпки, чул ги, че надават тревога, и се зарадвал: „Ако тръгнат след мен, значи ще оставят на мира Бенвенуто и Бананито.“

Той тичал из града, а преследвачите, изплезили езици — подир него. Ето, стигнали и площада пред двореца, стигнали при колоната, на която Дзопино веднъж бил прекарал спокойна нощ.

— Дръжте се, още един скок — и ще бъдем спасени — насърчил той собствените си крака.

И краката го послушали. Скокът обаче бил много по-голям, отколкото трябвало: вместо да се покатери по колоната и да стигне върха, Дзопино изведнъж се залепил на колоната. Той отново се превърнал в рисунка на коте с три крака. И това не му било неприятно,

тъй като пазачите останали, както сами по-късно написали в своя доклад, „с пръст в уста“.

— Но къде изчезна?

— Видях го да скача към колоната.

— Да, но тук няма нищо!

— Вижда се само някаква драскулка. Някой немирник е нарисувал коте с тебешир, откраднат от училище.

— Какво да правим? Да си вървим! Драскулките не са наша работа.

Междувременно Бенвенуто откарал количката до вкъщи, като се спирал от време на време, за да си поеме дъх. Трябвало още два-три пъти да спира и да сяда, тъй като не издържал повече на умората. Той тръгнал от дома си на около осемдесет години, а когато отново стигнал пред вратата, бил вече над деветдесет. Брадичката му достигала гърдите, очите му се губели в дълбоки бръчки, гласът му бил дрезгав.

— Бананито, събуди се, стигнахме вече! — извикал Бенвенуто.

Бананито действително бил заспал на топличко под парцалите.

ЗА ПОСЛЕДЕН ПЪТ ДА ПОЗДРАВИМ БЕНВЕНУТО, НАШ ГЕРОЙ ЛЮБИМ

— Какво правите, на парцалите ли говорите?

Един нощен пазач застанал зад гърба на Бенвенуто тъкмо когато той се мъчел да събуди Бананито.

— На парцалите ли? — повторил Бенвенуто, за да печели време.

— Нали ви чух много добре, че говорехте нещо на този скъсан чорап. Или може би броехте дупките му?

— Сигурно съм си говорел, без да се усетя — казал Бенвенуто. — Толкова съм изморен. Обикалях цял ден из града, като тиках тази количка, а на моята възраст това съвсем не е лесно...

— Ако сте толкова уморен, починете си — казал пазачът състрадателно. — В този късен час кой ще излезе да си продава вехториите?

— Ще поседна — казал Бенвенуто и отново се отпуснал върху една от ръчките.

— Ако нямате нищо против, и аз ще поседна за малко — казал пазачът.

— Ето тук има място, седнете.

— Благодаря! Знаете ли, и работата на нощния пазач не е лесна. А като си помисля, че исках да стана пианист. На пианото човек винаги е седнал и винаги слуша хубава музика. Така писах някога и в съчинението в училище. „Какъв искаш да станеш, като пораснеш?“ беше темата. А аз писах: „Като порасна, ще стана пианист, ще обикалям света, за да давам концерти, публиката ще ми ръкопляска и ще стана известен.“ А не станах известен дори сред крадците. Досега не съм заловил нито един. Впрочем вие да не сте крадец, а?

Бенвенуто с поклащане на глава го уверил, че не е. Той искал да каже нещо хубаво на нощния пазач, за да го утеши за лошата му съдба, но вече нямал никакви сили. Чувствал, че животът го напуска с всяка изминала минута, но не можел да направи друго, освен да седи и да слуша.

Нощният пазач продължил още известно време да говори за работата си, за пианото, което никога не бил притежавал, за децата си.

— По-големият е на десет години — продължавал да разказва той — и преди няколко дни и той написа много хубаво съчинение на същата тема, която учителите винаги дават: „Какъв искаш да станеш, като пораснеш?“ „Ще стана летец — писа моят син — и ще летя до луната със спътник.“ Аз му го желая от все сърце да стане така, но след няколко години ще трябва да го изпратя да работи, тъй като заплатата ми не стига за издръжка на семейството. Нали е трудно наистина за моя син да стане изследовател на небесното пространство?

Бенвенуто поклатил глава, за да каже „не“. Искал да каже, че не е трудно, че няма нищо невъзможно, че човек никога не трябва да губи надежда да постигне това, за което мечтае. Нощният пазач обаче не забелязал дори и кимването му. Погледнал го и му се сторило, че спи.

— Нещастният старец — казал той, — изглежда, че наистина е бил много уморен. Хайде да ставам и да продължа обиколката!

Пазачът се отдалечил на пръсти. Бенвенуто останал седнал и не помръдвал. Вече нямал сили и да стане.

„Ще почакам така — мислел си той. — Ще почакам седнал. Направих всичко, което можех, сега Бананито е спасен. А и за нощния пазач бе добре, че можа да поговори с мен и да му олекне...“

Мислите му започнали да стават все по-далечни и по-объркани. Отдалеч, много отдалеч му се сторило, че чува песен. Някаква приспивна песен, но след това и тя изчезнала.

Бенвенуто не чул приспивната песен, скъпи приятели, само насън. Джелсомино и този път сънувал и както обикновено, тананикал.

Гласът му слязъл по стълбите, стигнал на улицата и събудил Бананито, който подал нос изпод купчината вехтории, под които бил заровен.

— Бенвенуто, Бенвенуто, къде сме?

Но Бенвенуто не можел вече да му отговори.

Художникът скочил от количката, разтърсил два-три пъти стареца, но ръцете му били ледени. Гласът на Джелсомино продължавал да се излива от стълбите, излизал на улицата и приспивната песен достигала до количката.

Бананито изтичал нагоре, събудил Джелсомино и двамата изскочили навън.

— Мъртъв е! — казал Джелсомино. — Мъртъв е заради нас. Даде и последните си сили за нас, докато ние си спяхме най-спокойно, без да мислим за нищо.

В дъното на улицата отново се появил нощният пазач.

— Да го внесем къщи! — пошепнал Джелсомино.

При носенето той не се нуждаел от помощта на Бананито: Бенвенуто бил лек като дете и Джелсомино почти не усещал тежест в ръцете си.

Нощният пазач останал известно време при количката.

„Изглежда, че вехтошарят живее тук наблизо — мислел си той. — Трябва да го глобя, че е оставил количката насред улицата, но той е добър старец и ще се престоря, че съм минал отдругаде.“

Бедният Бенвенуто! В къщата му нямало нито един стол, на който да го сложат да седне, макар и мъртъв. Трябвало да го проснат на пода, само с една възглавница под главата.

Погребението на Бенвенуто станало два дни по-късно, когато вече се били случили толкова неща, които вие още не знаете, но за които ще научите в следващите глави. Имало хиляди, хиляди хора, но никой не произнесъл реч, а всички те можели да произнесат по една, за да разкажат за някое добро дело на вехтошаря.

И именно на това погребение Джелсомино пял за пръв път, без да счупи нищо: гласът му бил силен като преди, но бил станал по-нежен и който го слушал, чувствал как става по-добър.

Но преди деня на погребението, както вече ви казах, се случили толкова много други неща.

Най-напред Джелсомино и Бананито установили, че липсва Дзопино. В объркаността и скръбта си дотогава те не били забелязали това.

— Беше с мен на количката — обяснил Бананито. — вярно е, че не можах да го видя сред всичките онези парцали, но по едно време го чух да киха.

— Сигурно пак се е забъркал в някоя каша — казал Джелсомино.

— Може би се е върнал отново в лудницата, за да се опита да освободи леля Панокиа и Ромолета.

— Всички вършат нещо — казал Джелсомино тъжно, — само аз нищо не върша. Годен съм само полилеите да чупя и хората да плаша.

Никой не го бил виждал дотогава толкова отчаян. И именно в този миг му дошла наум страшна мисъл, блестяща като звезда от първа величина.

— Ще видим — извикал изведнъж той — дали съм неспособен да извърша нещо!

— Къде отиваш? — запитал го Бананито, като го видял да става и да си облича дрехите.

— Сега е мой ред — отговорил Джелсомино. — Ти не мърдай оттук, че пазачите те търсят. Ще получиш новини от мен. И какви новини!

ДЖЕЛСОМИНО ИСТИНСКИ ЗАПЯВА СЛЕД БУРЯ, БЯГАНЕ И ВРЯВА

В лудницата след оживлението, предизвикано от бягството на Бананито, спокойствието скоро се възстановило. По стаите, килиите и коридорите всички спели. Будно било само момчето в кухнята. То почти никога не спяло, защото винаги било гладно и прекарвало нощта в търсене на нещо за ядене. То съвсем не се интересувало от Бананито и от онези, които го дирели. Не се интересувало и от онова странно момченце, а ако трябва да кажем истината, то не било момченце, а младеж, който застанал насред площада пред лудницата и запял.

Момчето от кухнята, като дъвчело кори от картофи, го гледало и клатело глава:

— Е, поне за този няма съмнение, че е луд. Къде се е виждало такова момче, което, вместо да прави серенада на хубави момичета, е дошло да пее пред лудницата. В края на краищата това си е негова работа! Ех, ама какъв силен глас! Обзалагам се, че ей сега пазачите ще се хвърлят отгоре му.

Но пазачите, уморени от преследването на Дзопино, спели като мъртви.

Джелсомино, който започнал да пее най-напред тихичко, за да изпробва гласните си струни, постепенно засилвал гласа си. Момчето от кухнята останало с отворени уста, забравяйки за картофените кори, които дъвчело.

— Като го слушам, сякаш ми минава гладът!

В този именно миг стъклата на прозореца, на който се било облегло момчето, отхвърчали във въздуха и малко останало някое парче стъкло да му влезе в носа.

— Ей, кой хвърля камъни?

Веднага след това в различните краища на огромната мрачна сграда и други стъкла започнали да се чупят едно след друго.

Пазачите обикаляли стаите и килиите, смятайки, че се касае за бунт на затворниците, но скоро установили, че разбудилите се

затворници са спокойни, доволни и с бодър дух.

— Кой чупи стъклата? — питали пазачите.

— Тишина! Млъкнете! — викали затворниците. — Оставете ни да слушаме песента. Какво ни интересуват стъклата, да не са наши!

След това започнали да се огъват и трошат решетките. Пръчките им се чупели като кибритени клечки, откачвали се от прозорците и падали в рова, където правели „пляс“ и потъвали на дъното.

Директорът на лудницата, когото осведомили за станалото, започнал да усеща тръпки.

— От студа е! — обяснил той на секретарите си, но в себе си мислел: „Става земетресение!“

Веднага заповядал да докарат автомобила му и като казал на другите, че бърза да предупреди министъра, оставил лудницата на произвола на съдбата и заминал за вилата си извън града.

„Да, да, министърът! — мислели си секретарите разярено. — Уж при министъра отива, а всъщност бяга... Пък ние тук трябва да свършим като мишки в капан. Това няма да го бъде!“

И един след друг, кой с автомобил, кой пеша, преминали по подвижния мост в панически бяг.

Започвало да се разсъмва. По покривите се плъзнал първият лъч сива светлина. За Джелсомино това било нещо като знак, който сякаш му казал: „Пей по-силно!“

Да можехте само да го чуете! Гласът излизал от устата му като лава от кратера на вулкан. Всички дървени врати на лудницата започнали да хвърчат на парчета, а железните така се извили, че съвсем не приличали на врати и затворените вътре наизскачали по коридорите, луди от радост.

Пазачите и болногледачите също побягнали към изхода, откъдето през подвижния мост можело да се стигне до площада. Изведнъж всички решили, че имат много важна работа извън лудницата.

— Трябва да измия главата на кучето си! — казал един.

— Поканен съм да прекарам заедно с приятели няколко дни на морето — казал друг.

— Не съм сменял водата на рибките и се страхувам, че ще умрат.

Но никой не казал чисто и просто, че се страхува, тъй като били свикнали винаги да лъжат.

И така от целия служебен персонал на лудницата останало само момчето от кухнята с кочан зеле в ръка и с отворена уста. Гладът му наистина бил преминал и за първи път в живота му го лъхнали хубави мисли, като приятен свеж ветрец.

Ромолета първа от стаята разбрала, че пазачите са избягали.

— Какво чакаме, та не бягаме? — казала тя на леля Панокиа.

— Това е противно на правилниците — отговорила леля Панокиа, — но, от друга страна, правилниците са против нас. Затова хайде да си вървим!

Те се хванали за ръце и тръгнали към стълбите, по които вече бягала огромна тълпа. Бил настъпил ужасен хаос, но леля Панокиа веднага разпознала сред хилядите гласове гласовете на своите котки. Седемте ученици на Дзопино, от своя страна, също видели сред тълпата високата глава и строгото лице на своята покровителка и веднага скочили от всички страни на раменете ѝ, мяукайки.

— Хайде, хайде! — казала леля Панокиа със сълзи на очи. — Да си вървим вкъщи! Едно, две, три, четири... всички ли сте тук? Седем, осем! Има едно в повече.

Това бил, разбира се, добрият Фидо. В ръцете на леля Панокиа имало място и за него.

Джелсомино спрял да пее и разпитвал за Дзопино всички, които излизали от лудницата. Но никой не знаел нищо за него. Тогава той наистина изгубил търпение.

— Остана ли някой вътре? — попитал той.

— Никой, нито един човек!

— Тогава гледайте!

Той поел въздух в гърдите си, както водолаз преди спускане под водата, сложил ръцете си от двете страни на устата, за да бъде сигурен, че гласът му ще полети само в една посока, и взел един висок тон. Ако има жители на Марс и Венера с уши, трябва и те да са го чули. Достатъчно е да знаете, че сградата се сгромолясала като отнесена от циклон: керемиди и греди отлетели като птички. След това, започвайки от най-горния, етажите се огъвали и със страшен трясък се сгромолясвали в рова, като изхвърляли водата във всички посоки.

Всичко траяло само минута и това най-добре разбрало момчето от кухнята. То било останало там и след бягството на затворниците.

Момчето едва успяло да скочи от прозореца, да прекоси рова и да стигне площада, когато зад гърба му се съборила цялата сграда.

Над площада ехтял радостен вик и тъкмо в този миг се показало слънцето, като че някой бил изтичал да го извика с думите: „Излизай бързо, ако не, ще изпуснеш интересната гледка!“

Понесли Джелсомино на ръце и журналистите не успявали да се приближат до него, за да го питат за впечатленията му. Затова трябвало да се задоволят с интервюто от Калимеро Полицата, който продължавал да стои настрана, гледайки мрачно.

— Нищо ли няма да кажете за читателите на „Съвършен лъжец“? — попитали го журналистите.

— Мяу! — отговорил Калимеро, като им обърнал гръб.

— Отлично! — извикали журналистите. — Вие сте един от свидетелите очевидци. Можете ли да ни кажете как се случи всичко това?

— Мяу! — повторил Калимеро.

— Много добре! Ще опровергаем по най-категоричен начин, че лудницата се е съборила и че лудите са се пръснали из града.

— Но не искате ли или не можете да разберете — възмущавал се Калимеро, — че съм котка?

— Искате да кажете — куче, щом като мяукате.

— Котка! Котка! Аз съм котка и ловя мишки. Но не само това, сега, като ви гледам по-добре, разбирам, че сте мишки и ей сега ще ви схрускам. Можете да се криете, където искате, но от мен няма да избягате.

Мяу! Мър-мяу!

При тези думи Калимеро скочил и журналистите едва успели да приберат писалките в джобовете си и да се качат в автомобила.

Нещастният Калимеро паднал на земята и останал там до вечерта да мяука отчаяно, докато най-сетне един милостив минавач го вдигнал и отвел в болницата. Един час след това излязло извънредно издание на „Съвършен лъжец“. През цялата първа страница било поставено заглавие с огромни букви:

**ЕДНО НОВО НЕУСПЕШНО НАЧИНАНИЕ
НА ТЕНОРА ДЖЕЛСОМИНО:
ПЕЕЙКИ, ТОЙ НЕ УСПЯ ДА РАЗРУШИ
СГРАДАТА НА ЛУДНИЦАТА**

Директорът на вестника доволно потривал ръце: — Прекрасно опровержение! Днес ще се продадат най-малко сто хиляди броя от вестника.

Но скоро вестникопродавците на „Съвършен лъжец“ се върнали с непродадени вестници под мишница. Никой не искал да купува вестника.

— Как е възможно? — крещял директорът. — Да не продадете нито един брой! Какво четат хората, календара ли?

— Не, господин директор — отговорил му един от вестникопродавците, който бил по-смел от другите, — вече не четат и него! Какво искате да правят с календар, в който месец декември се нарича август? Или може би на хората ще им стане топло само защото името на месеца е сменено? Навън стават страшни неща, господин директор! Хората ни се смеят в лицето и ни съветват да употребим вестника за правене на хартиени лодки.

В този миг в кабинета на директора влязло кучето му, което, на свой ред, също било обиколило града.

— Ела тук, котенцето ми, ела тук! — повикал го по навик директорът.

— Бау-бау! — отвърнало кучето.

— Какво, лаеш ли?

В отговор кучето започнало радостно да подскача и продължавало да лае още по-силно.

— Но какво става, да не би да настъпва краят на света? — извикал директорът, като изтривал потта от челото си. — Изглежда, че наистина настъпва краят на света!

Всъщност това бил само краят на лъжите. Сгромолясването на лудницата дало възможност за свободно движение на стотици хора, които говорели истината, кучета, които лаели, котки, които мяукали, коне, които цвилели съгласно всички правила на зоологията и граматиката. Истината се разпространявала като епидемия и обхващала мнозинството от населението. Търговците започнали да сменят надписите на стоките си.

Един фурнаджия свалил надписа, на който пишело: „Книжарница“, обърнал го и с парче въглен написал: „Хлебарница“. Веднага пред хлебарницата се събрала голяма група хора, които започнали да ръкопляскаат.

Но още по-голяма била навалицата на централния площад пред двореца. Начело бил Джелсомино, който пеел, и песента му събирала хората от всички квартали, та дори и от близките села.

Джакомоне видял от прозореца на своята стая насъбралото се множество и плеснал с ръце от радост.

— Бързо! Бързо! — викнал той на придворните. — Очевидно народът иска да произнесе реч. Гледайте колко много хора са се събрали да ме приветстват.

— За какво ли наистина са се събрали толкова много хора? — питали се един друг придворните.

Може би ще ви се стори странно, но те все още не знаели какво се било случило. Агентите на краля, вместо да отидат в двореца да докладват, се били пръснали да си търсят убежища.

Само в двореца на крал Джакомоне котките продължавали да лаят. Това били последните нещастни котки в кралството.

ИЗПЯВА ДЖЕЛСОМИНО ЕДНА ЮНАШКА ПЕСЕН, ЗА ДЖАКОМОНЕ СТАВА ДОРИ ДВОРЕЦЪТ ТЕСЕН

Книга за съдбата на хората, както знаете, не съществува. Не съществува никаква книга, в която да е написано какво ще се случи, тъй като за да се напише такава книга, трябва човек да е най-малко... най-малко директор на „Съвършен лъжец“. Ето защо ясно е, че такава книга не съществува и такава книга не е съществувала дори по времето на Джакомоне.

Може само да се съжاليا, тъй като ако е съществувала и ако нещастният владетел е можел да се справи с нея, за датата на този ден щял да прочете: „Днес Джакомоне не ще произнесе реч!“

И наистина, докато той нетърпеливо очаквал прислужниците да му отворят стъклената врата, за да се появи на балкона, гласът на Джелсомино започнал да дава резултати: стъклата станали на сол и вдигнали шум като водопад.

— Защо не внимавате? — изкрещял Джакомоне на прислугата.

Отговорило му обаче само едно ново „трас-джан“ откъм неговата стая.

— Огледалото! — извикал Джакомоне. — Кой строши огледалото ми?

Негово величество се огледал, изненадан, че никой не му отговаря. Зад него нямало никой. Министри, адмирали и придворни още при първия знак — или поточно — при първия висок тон на Джелсомино, се спуснали към стаите си, за да се преоблекат. Те захвърлили на земята блестящите си униформи, които били носили толкова години наред, измъкнали изпод леглата си старите кюфарчета с пиратските дрехи и си мърморели:

— Ако не си сложа черната лента на окото, бих могъл да мина и за общински метач.

Или:

— Ако не си сложа куката в ръкава, никой не би ме познал.

При Джакомоне останали само двамата прислужници, чиято задача била да отварят и затварят вратата на балкона и които и тогава, когато стъклата били напълно изпотрошени, продължавали почтително да държат дръжките и от време на време да ги лъскат с ръкава си.

— Вървете си и вие! — изревал им Джакомоне. — Ясно е, че всичко около мен се сгромолясва!

И наистина в същия миг започнали да се пръскат една след друга хилядите лампи на полилеите. Този път Джелсомино съвсем не се шегувал.

Прислужниците не чакали дълго да ги канят. Като вървели заднишком и се кланяли на всеки три крачки, те стигнали до вратата, водеща към стълбите, обърнали се и за да слязат по-скоро, се хлъзнали по парапета.

Джакомоне влязъл в стаята си, свалил кралската си мантия и облякъл обикновени граждански дрехи, които си бил набавил, за да може да се движи инкогнито сред народа, но които никога не бил обличал, тъй като предпочитал да изпраща подслушвачи между хората. Костюмът бил кафяв и напълно подходящ за банков касиер или за професор по философия. Той му стоял много добре на оранжевата перука. Но за съжаление трябвало да свали и нея, тъй като тя била по-известна на хората дори от кралската му корона!

— Жалко за хубавата ми перука! — въздъхнал Джакомоне. — Или по-скоро, жалко за хубавите ми перуки!

След това отворил шкафа и погледнал подредените в редица перуки, готови като глави на кукли преди спектакъл на кукления театър. При тази гледка Джакомоне не издържал на изкушението: грабнал една дузина от тях и ги сложил в куфара.

— Ще ги отнеса със себе си и в изгнаничеството ще ми бъдат спомен за това щастливо време.

После той слязъл по стълбите, но докато придворните му били слезли в мазето и се били изпокрили в каналите като плъхове, Джакомоне предпочел да излезе в своя, който вече съвсем не бил негов, зелен и ухаещ парк.

Джакомоне вдъхнал още веднъж кралски въздух и открехнал една вратичка, водеща към малка тясна уличка, и след като се уверил, че никой не го е видял, направил около стотина крачки и се озовал на

площада сред тълпата, която с радостни викове приветствала Джелсомино.

Без перука и с кафяв костюм никоой не можел да го познае, а с куфарчето си приличал на търговски пътник.

— Чужденец сте, а? — попитал го един спрял се до него гражданин и го потупал весело по рамото. — Елате, елате и вие да се наслаждавате на концерта на тенора Джелсомино. Ето го, онзи там! Виждате ли го? Какъв е дребничък, прилича по-скоро на колоездачен състезател, на пръв поглед — нищо човек, а чуйте какъв глас има!

— Чувам, чувам — измърморил Джакомоне, а мислено си добавил: „И виждам...“

Той видял как любимият му балкон се събаря, видял всичко, което и вие сами вече си представяте, дворецът се превърнал на куп развалини — като картонен замък, на който вече не му се стои изправен. При събарянето му се вдигнал огромен облак прах и накрая останали само развалините.

— Впрочем — казал след всичко това съседът на Джакомоне — знаете ли, че имате чудесна гола глава? Няма да се обидите, предполагам, че ви го казвам, нали? Ето, вижте и моята!

Джакомоне опипал с ръка главата си и понеже бил поканен от съседа си, погледнал и неговата глава — плешива, кръгла и по-гладка от топка за тенис на маса.

— Главата ви е чудно плешива! — казал Джакомоне.

— Какво говорите, нищо изключително, най-обикновена гола глава! Ако се говори за изключителност, то вашата е наистина чудна. Сега на слънцето тя дава прекрасни отражения и чак очите заболяват, като я гледа човек.

— Хайде оставете тази работа. Много сте любезен! — казал Джакомоне.

— Не, съвсем не преувеличавам. Знаете ли какво ще ви кажа? Ако членувахте в нашия клуб на плешивите, веднага щяхме да ви изберем за председател.

— Председател ли?

— С пълно единодушие!

— Какво? Имате клуб на плешивите ли?

— Разбира се! До вчера бе таен клуб, но сега е вече легален. Негови членове са най-изтъкнатите граждани. А при това да не

смятате, че е много лесно да бъдете приет за член? Трябва да докажете, че нямате нито един косъм на главата. Защото има и такива, които си ги скубят, за да могат да станат членове на нашия клуб.

— И вие казвате, че аз...

— Да, вие можете да станете наш председател. Готов съм да се обзаложа.

Джакомоне усетил, че започва да се вълнува.

„Ето значи — мислил си той, — значи съм сгрешил всичко. Сбъркал съм кариерата си. Но сега е твърде късно, за да започвам отначало...“

Като се възползвал от едно раздвижване на тълпата, той се отдалечил от своя събеседник, излязъл от площада и тръгнал по безлюдните улици, а дванадесетте му перуки тъжно шумолели в куфара. Тук-там откривал по някоя глава, която му се струвала позната. Дали не били неговите пирати? Главите обаче веднага след това изчезвали от погледа му, от погледа на един гражданин като него, плешив и облечен в кафяв костюм, кротък и почтен.

Джакомоне се отправил към реката, решен да сложи край на дните си. Когато обаче стигнал брега, той променил решението си. Отворил куфара, извадил перуките и една по една ги хвърлил във водата.

— Сбогом! — прошепнал Джакомоне. — Сбогом, малки лъжци!

Перуките, разбира се, не се изгубили. Още същия ден ги хванали децата, които като крокодили обикаляли брега на реката. Те ги изсушили на слънцето, сложили ги на главите си и образували чудна процесия. Малчуганите били безкрайно весели и пеели, макар че в този ден било погребано кралството на Джакомоне.

Джакомоне си отивал завинаги и бил щастлив, че може да отиде някъде, където може би ще успее да стане председател или най-малко секретар на някой високопочитан клуб на плешивите, а ние нека се върнем да хвърлим един поглед на това, което ставало на площада.

Когато Джелсомино завършил своята страхотна песен, той избърсал потта от челото си и казал:

— Свършихме и тази работа!

Но чувствал, че сърцето го боляло като пробождено от трън. Дотогава нямало никаква следа от Дзопино.

„Какво може да е станало с него? — мислел си нашият герой. — Съвсем не бих искал да е останал под развалините на лудницата. Нещастията, които причинявам на другите, нямат край.“

Народът обаче не му дал време да продължи разсъжденията си.

— Колоната! — викнали настоятелно хората. — Колоната трябва да бъде разрушена!

— Но защо?

— Защото на нея са разказани всички подвизи на Джакомоне, а там всичко е лъжа, тъй като Джакомоне никога не се е помръдвал от двореца си.

— Добре! — казал Джелсомино. — И на колоната също ще направя подходяща серенада. Отстранете се от нея, за да не падне върху вас!

Насъбралите се около колоната хора набързо се отстранили и множеството се дръпнало като вълна. Така най-сетне Джелсомино видял върху колоната на няколко метра от земята добре известната му драскулка на коте с три крака...

— Дзопино! — извикал по-силно Джелсомино.

Този път гласът проникнал в мрамора и преодолял съпротивата му. Дзопино се отлепил от колоната и скочил на земята, накуцвайки.

— Какъв късмет! Какъв късмет! — мяукал Дзопино и целувал Джелсомино по бузата. — Ако не беше ти, щях да си остана залепен тук, на тази колона, и чистачите щяха да ме измият. Аз обичам чистотата — това всички знаят, — но да умра от миене съвсем нямаше да ми хареса!

— Аз нали съм тук! — чул се гласът на Бананито, който едва бил успял да си пробие път с лакти, за да стигне до своите и нашите приятели. — Ако някога ти се случи нещо подобно, отново ще те нарисувам такъв, какъвто си, дори още по-хубав и по-истински от преди!

Тримата приятели, които най-сетне се намерили, имали толкова много неща да си кажат. Затова нека ги оставим на спокойствие сами.

А колоната?

Но какво може да пречи една колона? Нейните лъжи ще служат за това да напомнят на хората, че някога в тази страна царувал страшен лъжец и че една добре изпята песен била достатъчна да разруши царството му.

ЗА ДА НЕ ПОПРЕЧИ НА ИГРАТА, ДЖЕЛСОМИНО ИЗРАВНЯВА РЕЗУЛТАТА

Историята ще бъде напълно завършена, след като ви съобщя още няколко подробности, които — в бързината си да приключа двадесетата глава — бях забравил в джоба си. Това са последните листчета от бележките, които си бях водил в деня, когато Джелсомино ми разказа своите приключения в Страната на лъжците. В тези именно бележки сега прочитам, че за Джакомоне повече не се чуло нищо, поради което не мога и да ви кажа дали е станал порядъчен човек, или неговите пиратски крака са го повели по лош път.

Чета също, че Джелсомино, макар и общо взето доволен от това, което бил направил, не можел да мине през площада на града, без да се чувства малко неудобно — като човек, който има камъче в обувката си.

„Дали наистина имаше нужда — корял се той — да се разрушава дворецът и да се превръща в куп развалини? Джакомоне пак би избягал, дори ако се бях задоволил да строша само стъклата. След това можеше да се извика стъklar и всичко щеше да бъде възстановено.“

С изваждането на това камъче от обувката се заел Бананито, който възстановил двореца по известния вече начин — с няколко листа хартия и кутия боя. За това му бил необходим половин ден. Той не забравил дори и балкона на последния етаж. Нещо повече, когато балконът изникнал на съответното място, хората настоявали Бананито да се качи и да произнесе реч.

— Послушайте ме какво ще ви кажа — отговорил Бананито. — Гласувайте закон, по силата на който се забранява на който и да било да произнася речи от този балкон. Аз съм само художник и толкоз! Но ако наистина желаете реч, обърнете се към Джелсомино.

Точно в този миг на балкона се появил Дзопино и измяукал:

— Мър-мяу!

Хората му изръкопляскали и не настоявали за други речи.

На друго листче чета, че леля Панокиа станала директорка на един институт за изоставени котки и постъпила много добре, защото

сме сигурни, че не ги е принуждавала да лаят. Ромолета се върнала в училище и може би сега вече е не на чина, а на катедрата: оттогава има доста време и тя навярно е станала учителка.

Най-сетне на едно листче, по-малко от останалите, чета: „Войната завърши един на един.“

Представете си, бях забравил една война!

Това се случило няколко дни след бягството на Джакомоне. Тайно от своите поданици, разчитайки на оръдията, които се надявал, че Бананито ще му произведе с молива си, Джакомоне бил обявил война на една съседна държава, която, разбира се, не се шегувала: нейната армия била вдигната, за да брани родината.

— Да, но ние не искаме да воюваме — казали новите министри. — Ние не сме като Джакомоне!

Един журналист отишъл за интервю при Джелсомино, който учел музика, за да се подготви за изнасяне на истински концерт.

— Война ли? — казал Джелсомино. — Предложете на неприятеля да я прекрати и вместо това да организира футболен мач. В него също може да има известни грубости, но във всеки случай ще има твърде малко проливане на кръв.

За щастие идеята се харесала и на противната страна, която нямала никакво намерение да воюва. Футболната среща се състояла следващата неделя. Джелсомино, разбира се, бил запаянко и не бил безучастен към играта на своя отбор. И толкова се запалил, че по едно време, както викал: „Хайде, нашите!“, изпратил топката в противниковата врата, както вече веднъж се било случило, ако си спомняте, в родното му село.

— Това не може да бъде! — казал си веднага Джелсомино. — Тази война не може да завърши с нечестна победа. Тук сме на футболен терен и лъжите не са позволени от правилника.

И веднага вкарал нов гол и на другата страна. На негово място, надявам се, и вие бихте направили същото!

Хартиената книга предостави Мирела Любенова

Gianni Rodari

Gelsomino nel paese dei bugiardi

Copyright (c) Editori Riuniti, 1958

Джани Родари, Джелсомино в Страната на лъжците

Италианска, първо издание

Всички права над тази книга и серията Световни детски писатели са запазени. Текстът или откъси от него, както и търговската марка, не могат да се възпроизвеждат без съгласието на издателя.

(Четенето на глас е с неясен правен статут. (Виктор от bezmonitor.com))

(c) Издателска къща „Хермес“ — Пловдив, 1998

(c) Иван Белчев, преводач, 1998

ISBN 954-459-478-7

с/о Литературна агенция „Ника“ — София

Редактор Венера Атанасова

Коректор Недялка Георгиева

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.